

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ALİ NİHAT TARLAN 182 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

(1a – 41a)

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEYZA KÜÇÜKER

DANIŞMAN: PROF. DR. M. ESAT HARMANCI

KOCAELİ 2017

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ALİ NİHAT TARLAN 182 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

(1a – 41a)

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEYZA KÜÇÜKER

DANIŞMAN: PROF. DR. M. ESAT HARMANCI

KOCAELİ 2017

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANADİLİM DALI

ALİ NİHAT TARLAN 182 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

(1a – 41a)

(İNCELEME-METİN)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Adı SOYADI Beyza KÜÇÜKER

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 21.06.2017 /16

Prof. Dr. M. Esat HARMANCI

Jüri Başkanı: Ünvanı Adı SOYADI (İmza)

Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI (İmza)

Prof. Dr. Ömer ZÜLFİ

Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI (İmza)

Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI (İmza)

Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI (İmza)

KOCAELİ 2017

ÖNSÖZ

Klasik Dönem Türk Edebiyatı alan çalışmalarında oldukça önemli bir yeri olan mecmualar, farklı edebi tür ve içerikte eserlerin birarada bulunduğu derlemelerdir. Arapça cem' kökünden türeme bir sözcük olan mecmua; derlenmiş, toplanmış anlamını karşılar. Edebiyat literatüründe bu sözcük derlenmiş, seçilmiş yazılardan meydana gelen eserleri ifade eder. Mecmuaların içerisinde aynı içerik ve türde eserler bulunabildiği gibi, mürettibinin kişisel beğenisini yansıtacak nitelikte birbirinden bağımsız tür ve içerikte eserler de rastlanabilmektedir. Bu yönüyle mecmualar Klasik Edebiyat alanı için arz ettiği önemle birlikte genel olarak Türk Edebiyatı alanında yapılacak çalışmalar için zengin içerikli kaynaklardır.

Yapısal özellikleri doğrultusunda seçki niteliği taşıyan mecmualar divanı bulunan ve bulunmayan şairlerin eserlerini barındırıp bunları aktarma özelliği taşır. Ayrıca mecmualarda ismi duyulmamış şairlere yahut bilinen, divanı bulunan şairlerin divanlarında yer almamış, bilinmeyen eserlerine rastlamak da mümkün olabilmektedir. Bu yönüyle mecmualar sahaya yeni ve özgün metinler çıkarabilmektedir.

Ortaya çıkışları itibariyle cönklerle benzerlik gösteren mecmualar, sayfalarında barındırdıkları şekil ve içerik yönünden benzer yahut farklı şiirler, döneminde beğeni bulmuş veya mürettibinin seçkisi olarak yazılmış beyitler; edebi, dini, tarihi nesirler, faydalı bilgiler ve yine mürettibine ait kişisel notlar barındırmaları; zaman içerisinde yapısal olgunluk kazanarak belirli bir telif özelliği de kazanmışlardır. Bu özellikleri ile birlikte Türkiye kütüphanelerinde sayıca arz ettikleri çokluk da göz önüne alınarak yapılacak araştırmalara yön vermek açısından önemli bir husus da mecmuaların tasnifidir. Bahsedilen özellikleriyle kültür taşıyıcılığı görevi de arz eder. *Günay Kut*'a göre mecmuaların tasnifi şu şekildedir:

“Genel olarak mecmualar;

1. Nazire mecmuaları,
2. Seçme şiir mecmuaları
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar
4. Karışık, yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmualar
5. Derleyeni belli mecmualar” (*Günay Kut, “Mecmua”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler, İstanbul, 1986, 6.C., s. 170.*)

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı bulunan Ali Nihat Tarlan 182 numaralı mecmua; şiir, nesir ve mimari eser çizimleri olmak üzere çeşitli içerikte metinler barındırmaktadır.

Çalışmamızın giriş kısmında mecmua kavramı ve mecmua tasnifi üzerinde durulmuştur. Mecmua hakkında genel bilgi verilmiş, şiir ve şairlerin tasnifi yapılmıştır. Eserin birinci bölümünde Arap harfli yazma eserin transkripsiyon harfleriyle Latin alfabesine çeviri yazısı bulunmaktadır. İkinci bölümde ise kaynakça ve bir değerlendirmeye yer verilmektedir.

Akademik öğrenim hayatım boyunca engin bilgi ve tecrübesiyle desteğini her daim hissettiren, yolumu aydınlatarak güvenle seyretmemde rehberliğini esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. M. Esat HARMANCI'ya ve her türlü yardımlarıyla gayretimi destekleyen sevgili aileme sonsuz minnet ve teşekkürlerimle...

Beyza KÜÇÜKER
İstanbul, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
TRANSKRİPSİYON HARFLERİ	VI
GİRİŞ	1
1.Mecmua Türleri	3
2.Mecmuanın Tavsifi	4
2.1.Mecmuanın Fiziksel Özellikleri	4
2.2.Mecmuadaki Vezinler	7
2.3. Mecmuanın İçerik Özellikleri	8
3.Mecmuanın Kurulumunda Esas Alınan Hususlar	8
TANSKRİPSİYONLU METİN	9
SONUÇ	122
KAYNAKÇA.....	123
TIPKIBASIM METİNDEN ÖRNEKLER.....	125

ÖZET

Mecmualar, Klasik Türk Edebiyatı alanına özgü farklı türlerde eserler barındırmakla birlikte, yazıldıkları dönemin kültürel yapısına işaret edecek nitelikte bulunan derleme eserlerdir. Türkiye kütüphanelerinde sayıları binleri bulan mecmuaların gerek içeriğinde barındırdığı eserler ve gerekse yapısal özellikleri sebebiyle kültür aktarımı yönünde teşkil ettiği önem büyüktür.

Bu sempozyum kapsamında Ali Nihat Tarlan 182 numaralı mecmua tanıtılacaktır.

Mecmuanın, giriş bölümünde 11 adet gazeli bulunan 18. Yüzyıl şairlerinden Daniş (1715?-1775)'e ait olduğu düşünülmektedir. Klasik Türk Edebiyatı nazım türlerinde yazılmış olan, farklı şairlere ait 131 adet şiir, isimsiz olarak bulunan beyit ve şarkı türünde eserler, 2 adet çizimli mimari eser tanıtımı ve nesir türünde örnekler barındıran mecmua 96 yapraktan oluşmaktadır. Çalışmamızda mecmuanın 1a - 41b aralığındaki sayfaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, mecmua, şiir, gazel, beste

ABSTRACT

Poetry collections holds different kinds of works which peculiar to Classical Turkish Literature. They are the compilations which point out the period where they have been written. In terms of transferring the culture, thousands of collections in Turkish libraries are very important .

Within the scope of this symposium Ali Nihat Tarlan's collection No: 182 will be introduced. It is thought the collection belongs 18. Century poet Daniş (1715?- 1775) who has 11 poem in the introduction part.

It consist of 131 poems which is written in the type of Classical Turkish Literature, there are also verses which is anonymous and there are 2 architectural work presentations. The collection comprise of 96 pages. In our research, poetry collection's pages between the pages 1a - 41b was examined.

Keywords: Classical Turkish Literature, mecmua, poem, gazel, composition, lyrics

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

ا	a, e, '	ش	ş
آ	ā, a	ص	s
ب	b	ض	z, d
پ	p	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	ṯ	ع	'
ج	c	غ	g
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	k
خ	ḫ	ك	k, g, ŋ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (u, ü, o, ö, ū, ū̄, ō)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ي	y (i, ī)

GİRİŞ

Mecmua, sözlükte "dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak" anlamındaki cem' mastarından türemiş bir sözcük olan mecmu'dan (bir araya getirilmiş, toplanmış) gelmektedir. *Mustafa Uzun, İslam Ansiklopedisi "Mecmua" maddesinde* mecmua kavramının kullanımına yönelik şu sözleri sarf eder: "Mecmua'nın yanı sıra mecami', mecma', cami' gibi aynı kökten türemiş kelimelerle - yalnız Osmanlı Türkçesi'nde- cüzdan, defter ve ceride isimleri de aynı manada kullanılmıştır." (Uzun, 2003: 265-268.)

Ersen Ersoy ise Mecmua sözcüğünün tanımını şu şekilde yapar: "Şiir mecmuaları derleyenin zevkine göre seçilmiş şiirlerin bulunduğu ve formuna göre "sefine, cönk, danadili, mecmûa-i eş'âr" gibi isimlerin verildiği eserlerdir." (Ersoy, 2013: 249-266.)

"Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevaid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevarih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır." (Uzun, 2003: 265-268.)

Mustafa Uzun'un İslam Ansiklopedisi, Mecmua maddesinde belirttiği üzere, mecmualar mürettibinin edebî zevkini yansıtmakla birlikte dönemin ses getiren şiir ve şairlerine yer vermesi noktasında kültürel bir ayna görevi üstlenir. Bunun yanı sıra günümüzde ses getirir niteliği bulunmayan, döneminde beğeni kazanıp tarih içinde yer edinmiş olan eserlerin gün yüzüne çıkabilmesine kaynaklık eden mecmualar

yalnız literatürümüz açısından değil, farklı içerikte eserler barındırabilmesi yönleriyle de disiplinler arası araştırmalar için büyük önem arz etmektedir.

2. Mecmua Türleri

Mecmualarla ilgili çeşitli tasnif denemeleri yapılmıştır.

Bu çalışmalar doğrultusunda ayrıntılı bir mecmua tasnifi *Kamil Ali Gıynaş*'a aittir. *Gıynaş*'a göre;

“Şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'atü'r-resâ'il), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'iyeh), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârih), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsımât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i beste ve semâ'î, mecnû'a-i mûsikî, mecnû'a-i ilâhiyyât, mecnû'a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecnû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecnû'a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecnû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır” (Gıynaş, 2011: 245-260.).

Mecmuaların matbu olanlarına rastlamakla birlikte büyük bir kısmı el yazmasıdır denebilir. Türkiye kütüphanelerinde sayıları binleri bulan mecmualar,

divanları elimizde bulunmayan şairleri ya da divanlara girmemiş şiirleri barındırması yönüyle keşfedilmeyi bekleyen birer hazine niteliğindedir. Bazı akademik çalışmalarla mecmualar taranarak divanı elimizde olmayan şairlerin şiirleri bir araya getirilmiştir. Ayrıca mecmualarda divanı bulunan şairlerin divanlarında rastlanılmayan şiirlerinin de literatüre kazandırılabilmesi ihtimali de bu eserlere araştırmacılar için heyecan verici bir nitelik kazandırmaktadır.

Mecmuaların bahsi geçen bu özelliğine dair *Prof.Dr. Ömer Zülfe* şu ifadeleri kullanmaktadır: "Bazı metin tesisi çalışmalarında divanlarda bulunmayan şiirler mecmualardan alınarak divan, içerdiği şiirler bakımından daha da zenginleştirilmiştir. Buna örnek olarak Amrî, Çâkerî, Vizeli Behişî ve Bursalı Rahmî divanları ile ilgili çalışmaları getirebiliriz. Bazı mecmualar, tezkirelerde ya da diğer kaynaklarda tesadüf edilemeyen biyografik bilgileri ihtiva etmeleri bakımından önem taşırlar." (*Zülfe, 2011: 151-169.*)

Mecmuaların tertibinde belli bir düzenden söz edilememektedir. Çok düzenli tertip edilmiş bir mecmuaya rastlayabileceğimiz gibi belirli bir düzenden yoksun istif şeklinde düzenlenmiş mecmuların da sayısı az değildir. Gelenekte de örnek olarak divanlar için belirlenmiş bir tertip biçimi mecmualar için söz konusu değildir. Ancak bazı mürettepler tertip usullerini belirtmişlerdir.

Ferit İnce'nin tezinde yer bulan ifadelere göre "Eğirdirli Hacı Kemal, Câmiü'n-Nezâir'in dibacesinde "Bu zikr olunan şuarânın ben dahı ol dîvânlarına nazar idüp her birinin dürr-i meknûn gibi kelimâtların görüp radiyallâhü teâlâ anhüm diyüp elfâz-ı ibârâtlarına özümüz teslim kılduk. Pes eyle olsa her birinün dîvânlarından niçe yâdigârlarından bir mikdâr ebyâtın zabt idüp bir araya cem idüp mertebesi üzere yazdum. Hurûf-ı teheccî üzre nazîrelerin elhak niçe müddet buna cidd-i belîğ ve cehd-i bî-dirîğ idüp elhamdü li'llâh zuhûra getürdüm ve ismin Câmiü'n-Nezâ'ir kodum." (İnce 1985, 1) şeklindek, cümleleriyle nazire mecmuasını meydana getirirken şiirleri, bizzat şairlerin divanlarından seçtiğini belirtmektedir.

Yine *Cemal Kafadar*'ın aktarımına göre "Oldukça hacimli bir mecmua sahibi olan Ahmen Bin Musa, hatime bölümünde eserini hangi beklentilerle ve hangi

yöntemlerle tertip ettiğini anlatır. Buna göre kendisinin de dahil olduğu ma'ârif ile ma'rûf olan ahbabın sohbet meclislerinde yârân mâbeyninde söylenen dürr-i kelimât-ı ulûmun derc edilmesini mecmuasının tertip yöntemi olarak kaydeder.” (Kafadar, 2012: 48)

Süleyman Solmaz'ın belirttiği üzere, Ahdî Tezkiresinde Sabrî Çelebi'nin bugün kayıp olan mecmuasını “Ebyât-ı şuarâ-yı mütekaddimîn ve kelimât-ı fuzelâ-yı müteahhirînün dîvânların tetebbu” ederek meydana getirmiştir. (Solmaz, 2005: 378).

2. Mecmuanın Tavsifi

2.1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri

Mecmua 96 yapraktan oluşmaktadır. Çalışmamızda mecmuanın 1a-41a aralığındaki sayfaları incelenmiştir. Mecmuada yapraklar 241 x 200 mm en - boy oranına sahiptir. Yapraklarda yazı alanının yaprakların dört kenarından yaklaşık 20 mm boşluklar bırakılarak 96 x 172 mm olarak kullanıldığı görülmektedir. Her yaprak ikişer sayfa halinde kullanılmıştır. Sayfalar da kendi içlerinde işaret barındırmaksızın ikiye bölünmüş olarak kullanılmış olup her sayfa iki yahut üç şiir barındırmaktadır. Okunaklı bir Ta'lik ile yazılmış olan şiirlerin bulunduğu sayfalarda satır sayıları 10 – 20 aralığında değişmektedir. Bazı sayfalarda beyitlerin yazı alanı içinde kalmak suretiyle dikey olarak yazılıp sayfaya sığdırıldığı görülmektedir. Mecmuanın her bir yaprağı içinde sayıları 4 ila 6 arasında değişebilen şiirler bulunmaktadır. Şiirler genellikle şairlerin isimleriyle başlıklandırılmış, bunların bazıları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı sayfalarda yine kırmızı mürekkep kullanılarak işaretlemeler yapılmıştır.

Nesir türünde eserlerin bulunduğu yapraklarda sayfalar çapraz ve düz satırlar yazılmak suretiyle değerlendirilmiştir. Bu sayfalarda satır sayısı 30 – 35 aralığında görülmektedir. Yine Ta'lik yazı türü ile yazılmış olan metinler okunaklıdır. Nesir türündeki bu eserler dini, tarihi ve coğrafi içerikli metinlerden ibarettir.

Mecmuada mürettip, tertip kaydı bulunmamakla beraber, ilk altı yaprağında Dâniş (1717?-1775)'e ait 18 adet gazel bulunmaktadır. Bu bağlamda mecmuanın asıl adı Süleyman olan Dâniş mahlaslı şaire ait olabileceği ve şairin yaşadığı dönem göz

önüne alınarak mecmuanın 18. Yüzyılda derlendiği düşünölmektedir. Ancak mecmuada buna ilişkin kesin bir bilgiye rastlanmamıştır.

Genel itibariyle mecmuanın içeriğini teşkil eden eserlerin seğim ve diziminde nazım şekli, redif, kafiye, vezin gibi herhangi bir ölçütün gözetilmediği düşünölmekle beraber bazı sayfalarda aynı aruz ölçüsü ile yazılmış olan şiirler (10a – 11a), bazı sayfalarda ise farklı şairlere ait aynı redifli şiirlerin (16b – 17a, 18b) bulunduğu görölmektedir.

Mecmua, başlıklandırma ve mahlaslar değerlendirildiğinde 44 şaire ait 115 adet farklı türlerde şiir, 2 adet çizimli mimari eser tanıtımı, 3 adet nesir ve mahlassız besteler barındırmaktadır. Bazı eserlere “Der Fasl-ı Hüseyinî, Der Fasl-ı Saba” şeklinde musikî terimleri ifade eden başlıklar atılmıştır. Bu eserler bestelenmiş olmakla birlikte günümüzde de bu bestelerin bazılarının tanınıp icra edildiği, bazılarının (17-a) uluslararası bir üne sahip olduğu bilinmektedir. Mecmuadaki eserlerin çoğunluğunu gazel türündeki şiirler oluşturmaktadır. Mecmuada çoğunluk eser 16. Yüzyıl şairlerinden Baki’ye ait olup şairin, üçü muhammes türünde olan 31 adet şiirine yer verilmiştir.

Mahlassız olarak bulunan müfret 16 adet beste ve beyitler dışında mecmuada eserlerine yer verilen isimler ve eser türleri şunlardır:

Tablo 1:

Dâniş	18 gazel
Azizî	1 kaside
şeyh Ali	Tarih şiiri
Hayri	1 gazel
Vecdi	2 gazel
Ulvî	5 gazel
Nabî	2 gazel, 1 kıta
Nazım Çelebi	1 gazel
Âdem	6 gazel
Turâbî	1 gazel
Sehabi	2 gazel
Baki	28 gazel, 3 muhammes
Âlî	1 gazel
Sun’î	1 gazel
Fehim	1 gazel
Sahip	1 gazel
Sabri	2 gazel
Fuzulî	2 gazel
Sabit	2 gazel

Faik	1 gazel
Tahir	1 gazel
Behişti	1 gazel
Derviş Kandi	1 gazel
Yümmî	1 kıta
Derviş Ömer	1 gazel
Hıfzî	1 gazel
Sâlim	1 gazel
Molla Üsküdarî	2 gazel
Koca Osman	1 gazel
Talib Efendi	3 gazel
Nermî	1 gazel
Hayretî	1 gazel
Mısrî	2 gazel
Rüfûyî	1 şarkı
Sırrî	1 şarkı
Dürrî	1 gazel, 1 şarkı
Sırrî	1 gazel
Riyazî	1 gazel
Veysî	1 gazel
Vehbi Efendi	Kale-i Revan tarihi beyit, 2 şarkı
Fasıhî	1 beyit
Ahmed	Dâye-zâde'ye nazire
Şehrî	1 şarkı
Dürrî	2 şarkı

Çizimli olarak tanıtılan eserler 33. Yaprakta Revan Kalesi ile 35. Yaprakta Kız Kulesidir.

28 – 41 aralığındaki yapraklarda dinî ve tarihî anlatılardan oluşan 6 ayrı içerikte nesir vardır. Eserlerden Büyük İskender ve İslam dini üzere anlatılardan oluşanlarının farklı yapraklarda devam ettiği görölmektedir.

18-a numaralı sayfada Fuzûlî başlığı altında bir nesir; herkesçe okunmaması üzere hileli yazım ve bu tip yazıların nasıl okunacağına yönelik teknikler anlatmaktadır. Edebi içerikli bir metin olmaması sebebiyle çalışmamızda bu metnin transkripsiyonu yapılmamıştır.

2.2. Mecmuadaki Vezinler

Mecmuada yer alan şairlerin kullandıkları aruz vezinleri şu şekildedir:

1. Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
2. Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
3. Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -
4. Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' lün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / - -
5. Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün
Hecez - - + / + - - - / - - + / + - - -
6. Mef' ülü Mefā' ilün Fe' ülün
Hecez - - + / + - - - / + - -
7. Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -
8. Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
9. Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -
10. Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Cedīd + + - - / + - - - / + + -
11. Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Fā' ilün
Recez - - + - / - - + - / - - + - / - + -

2.3. Mecmuanın İçerik Özellikleri

Mecmuada yer alan şiirlerin çoğu gelişigüzel sıralansa da bazı şairlerin şiirleri art ardadır. Şiirlerin bazıları eksik yazılmış olduğundan vezni tamamlamak adına uygun kelimeler eklenerek metin tamiri yapılmıştır ve eklenen kelimeler [...] şeklinde gösterilmiştir. Bazı şiirlerde bulunan fazla kelimeler çıkartılmış, vezin korunmuştur. Şiirlerde yazım yanlışları bulunabilmektedir ve bu yanlışlar giderilmiştir. Mecmuada şiirler genellikle şairlerin isimleriyle başlıklandırılmış, aynı şaire ait şiirler art arda yazılmış ise başlıklarda “velehu gazel”, “velehu kıt’a” gibi ifadeler kullanılmıştır. Buna ek olarak bazı şiirlerin şairleri belirtilmemiş veya mahlaslarına yer verilmemiştir. Genellikle lirik tarzda kaleme alınan şiirler, toplumun şiir beğenisini bu mecmua ile ortaya koymaktadır.

Mecmuada yer alan şiirlerin sadece kendi döneminin dil özelliklerini değil, Türkçenin çeşitli dönemlerinin özelliklerini yansıtmaları söz konusudur.

3. Mecmuanın Kurulumunda Esas Alınan Hususlar

Nes’talik ve talik hatla yazılmış olan mecmuada, şiirler Latin alfabesine aktarılırken transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Vâv-ı madûle durumu olan kelimelerde “^v” sembolü kullanıldı.

Şiirlerin mecmuada hangi sayfada yer aldığı dipnotlarda gösterildi.

Mecmuada nem sebebiyle mürekkebi akmış olan yazılar şiirin gidişatına göre uygun şekilde tamir edildi. Şiirlerde bulunan eksik kelimeler [...] şeklinde gösterildi.

TRANSKRİPSİYONLU METİN

Ġazeliyât-1 Dāniş Efendi

001.

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

Dāniş

1. Hāl-i sāḡ-i 'arş ideli 'ışḡ āhumı
Mir'at-1 mihr-i maḡlaba dikdüm nigāhumı
2. Raḡm eyler aḡlarum baḡa ol reşk-i māhumı
Zirā ki bilmişüm kerem pādişāhumı
3. Bir āh-1 āteşin ile 'ışḡum 'ayān idüp
Ḥayfā o mest-i nāza duyurdum günāhumı
4. Ol bülbülem ki ḡāb ile ünsiyyet eylemem
Gülzār-1 ruḡda görmeyicek ḡābgāhumı
5. Dilden o şūḡün olduğuna māhdan güzel
Şüyide itmişem leke-i iştibāhumı
6. Her bir nigeḡde şevḡ-1 cedid olur āşikār
Virmem vişāle ben nazar-1 gāḡ gāhumı
7. Çekdüm beyaza nazm-1 ḡamı DĀNişā veli
Tebyize çāre olmadı baḡt-1 siyāhumı

¹ 1 - b

002.

Mef' ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

Dāniş

1. Taḥvīl gösterüp yine mihr-i cihān gibi
Bezmi münevver itdi meh-i āsmān gibi
2. Ḥüsn-i bahār-ı münzam olup feyz-i zātına
Açdı o gül-^c izārı tamām gülsitān gibi
3. Gösterdi mihr-i dilde emel mihr-i dilberi
Naşş-ı be-hem-nümā-yı zemīn ü zamān gibi
4. Yoğdur ḥuzūr-ı yarda kudret tekellüme
Hep bir nigāha münḥaşırız bī-zebān gibi
5. Olmam emīn derd ü gamından o āfetüñ
Āğuşa almaduğca tenin ḥırz-ı cān gibi
6. Kesdi reh-i taḥammüli ḥun-rīz gamzesi
Āfet-resān-ı ḥāḫır olup reh-zenān gibi
7. Zühdüñ me'ālî pūşîş-i şūf-i niyāz ile
Hep şu' le pūş-i āh olalum şūfiyān gibi
8. Bir sāde pīrehenle bulup ittiḥād-ı tām
Çeksem o şūḫı sīneye rūḫ-ı revān gibi

² 1 - b

9. DĀNİŞ müsā^ç id olmadı çün baht-ı pür-sitiz
Gerdūna imtinān ideyim şā^ç irān gibi

003.

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Dāniş

1. Dil-rubāda ^çāşıkı mest eyler endām olmalı
Ruhları gül lebleri mül şivesi dām olmalı
2. Ey gāzāl-i deşt-i behcet tā-be-key bu vahşetün
Gāh vādī-i tegāfül gösterüp rām olmalı
3. Luṭfını dil-dādeden ol bī-vefā itmez diriğ
Līk şāyān-ı kerem yolında ibrām olmalı
4. Bezm-i germ-ā-germ-i vuşlat öyle ister ki müdām
Anda yār-ı fitne-cū pür-neşve-i cām olmalı
5. Tābiş-i mihr-i havādiş şu^ç le-bār olsa n'ola
Her nihāl-i tāze nev-reste-i ḥām olmalı
6. İntizār-ı vuşlatuñ tā-key çekilsün sevdiğüm
Bu kadar ālāma inşāf ile encām olmalı
7. Ey gönül sāhil-res-i kām olma da bir şey midir
Fülk-i ümmīde hemān şāyeste olmalı

8. Rūzede kurbān-ı ihsānı olup şāhenşehūn
Bir şehirde şevk ile DĀNİŞ dü-bayrām olmalı

004.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Dāniş

1. Zūlf-i dildāruñ dil-i zār olalı dil-bestesi
Oğınur zencirde faşl-ı maḥabbet bestesi
2. Turre-i mişkine bī-hūde dolaşmazdı şabā
Gelmese dīvāneye mergub sūnbül destesi
3. H̄āhiş-ḥayret me'āb-ı 'āşıkı eyler füzūn
Dil-rubānuñ vaqt-i ḥaşrında mükerrer nestesi
4. Bādeden dūn eylemez tefrīḥ-i ḳalbi şā' irūn
H̄ūn-ı dille beslenen her mışra' -ı ber-cestesi
5. Eylemezdi ḥātır-ı meksūrın 'āşık ihtiyār
Herkesi ḥōş gelmeseydi kāse-i işkestesi
6. Şiḥḥatūñ bīmāra yap yap gelmesin iş'ār ider
Meclīs-i 'uşşāka yārūñ cūnbiş-i āhestesi
7. Derd-i tāḳat-sūz-ı ümmīd ile bī-ārām olup
DĀNİŞ oldu buse-i la' lūñ bu yıllık ḥastesi

005.

Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün
Hecez - - + / + - - - / - - + / + - - -

Dāniş

1. Nice ' arz eyleyim aḥvālimi sen şūḥ-ı ṭannāze
Bilince olduğım mağlub-ı ' ıŝkuḡ bařladıḡ nāze
2. Çıkarmaz mı fiđān-ı dil-ḥırāşı muṭribā evce
Ḥüseynī perdesinde küçek-i dil-sūza ađāze
3. Şerāre-pāş iken ṭāḡ-i semāya āteş-i sīne
Gelür şanma ḡayāl-i vaşl-ı cānān ḡacle-i rāze
4. Hele bir dürlü ṭakat gelmez iy sermest-i istiđnā
Bize cevruḡle her-dem düşmen-i bed ḡāha i' zāze
5. Zūkām-ı ye's ile dil-ḡūn iderseḡ iy gül-i nev-res
Eger hep iltifātuḡ bu ise ' uşşāḡ-ı ser-bāze
6. Rızā vir nārvenle ölçelüm ḡadd-i ser-efrāzuḡ
Mürüvvette bilürseḡ yoğdur iy gül-çihre endāze
7. Müşāḡḡaş gösterür her laḡza siḡri ' āşıḡ-ı zāra
Hezārān va' d ider çeşmi nigāhı varmaz incāze
8. Taḡammülle ne mümkin ülfet itmek DĀNİŞ-i bī-dil
Olinca çevre meylüḡ iy vefāsuz tāzeden tāze

006.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

Dāniş

1. O nāz kim görünür çeşm-i fitne pāşında
İder o mäh-^ç izārı on altı yaşında
2. Ne deşlü olmasa luţf u mürüvveti zāhir
Yine şafā bulunur dilberün yavāşında
3. Levend-nāmeyi bir kıç levendi şevkıyle
Okıtdı baña maħabbet sefine başında
4. Hezār rev-zen ü bābı güşāde itmişdür
Netice sırr-ı ħafı var şu fiske taşında
5. Duyurdu gonçenün açılmasın çemenzāra
Ne girdi dest-i hezāra o rāzı fāşında
6. Şehir olan yine Keşmīrī kaledir ne kadar
Leţāfet olsa da Bengālenün kumāşında
7. İder ihāle rumüzāte vuşlat ümmīdin
İşāret-i kerem itdükce cilve kaçında
8. ^ç Aceb mi gitmese gerdüne-i emel doğru
Nihād-ı kec var iken fıtrat қоçaşında
9. Bağılsa māye-i fikr şavābdur DĀNİŞ
Metānet olmasa da pīrün irti' āşında

007.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Dāniş

1. Olmuş tatalum luţfu o māhuñ bize cā' iz
Çor mu nigeñ-i āfetin i' māle hezāhiz
2. Her şaħşa nażar olmasa bir zevk-ı cibillī
Mecnūna şafāgāh olur mıydı mefāviz
3. Dūr olmaz idi nūr gibi çeşm-i terimden
Ol māhı baña görmeye eşk olmasa ħāciz
4. Tağat getirür mi bu kadar bār-ı cefāya
Dil-pāzede-i miñnet ü ğam cān ise 'āciz
5. Bir āh ile iş görse n'ola ehl-i maħabbet
Çok kerre olur derde devā tıbb-ı 'acāiz
6. Ğonçe n'ola itse heves cāme-i rengin
Açdı katı ifrāt o gül-rūyı mu' āviz
7. Kālāsına nağdine-i cān istese çok mu
Tervic ider eşyāsını elbette mücāhiz
8. Bir ħāl ile qar'-ı ümmid ide gör kim
DĀNİŞ hüner-i mesdūd degil bāb-ı cevā'iz

008.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

Dāniş

1. Tebessümü bize yāruñ vefālarundandır
Niğāh-ı mest- tamām Cem şafālarundandır
2. Bu göz süzüş bu reviş böyle mū- miyān çeviriş
O āfetūñ katı nāzik edālarundandır
3. O serv-i gülşen-i nāzı niyāza başdurmağ
Müşeccerī-i hūlūşuñ kabālarundandır
4. Televvün üzre gül-i āl rūyun ol şūhuñ
Gören şanur ki Şakız dil-rubālarundandır
5. Sūy-ı raķibe gehi nazra-pāş-ı luţf olmağ
Fütādegāna o māhuñ cefālarundandır
6. Rızā-yı yār ile ifnā-yı cism ü cān itmek
Netice ' aşık-ı zāruñ rehālarundandır
7. Kumāş-ı hūsnı o gülzār-ı pārçe-i nāzuñ
Şu kārğahuñ ' aceb bī-bahālarundandır
8. Düşer mi dām-ı niyāza o bī-vefā DĀNİŞ
Bu gün ki evc-i melāhat hūmalarundandır

009.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Dāniş

1. Dil-i sūzānı yakduñ nār-ı ıŝka āh sultānum
Bu sūzişle tebāh itdūñ beni eyvāh sultānum
2. Ğayāl-i tāb-ı rüyüñ lem' ā-pāş olduķca Ğatırda
Olur her-dem semāyı dilde mihriñ māh sultānum
3. ' Aceb mi ben de bu Ğāl ile olsam tālib-i vuşlat
Ki vardır herkesüñ Ğalbinde Ğubb-ı cāh sultānum
4. O rütbe tābiş-i rüyüñla germ-ā-germ-i ' ışk oldum
Yanar āh eyledikce Ğayme vü Ğargāh sultānum
5. Seni gördikce hiç mümkin midir meyl itmemeķ Ğöñlüm
Hemīşe müncezibdür kehrübāya kāh sultānum
6. Helāk-i ' āşıkā Ğaşd eyledükce Ğamze-i mestüñ
Düşürme Ğavfa itme bendeñi āĝāh sultānum
7. Kerem Ğıl şubĞ olınca şu' le-riz ol bezm-i iĞbāle
Münevverdir ruĞuñla Ğānemiz şebĝāh sultānum
8. Dili pā-māl idüp Ğülzāre ' azm itdükce devletle
Mişāl-i na' l-i keş itmez misiñ hem-rāh sultānum
9. Ayaĝuñdan elüñden sineden tā gerdenüñ öpdür
Budur senden niyāzı DĀNişüñ her-ĝāh sultānum

010.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Dāniş

1. Rū-nümā oldıķca āşub zarar-ı me'mūlden
Derd ü ğam peydā olur her hātır mecbūlden
2. Çin çin-i ebrüvānundañ cefādur maķşaduñ
İy nev-āmuz cefā mefhūm olan medlūlden
3. İsti'āze ile geđer yanından eşrār-ı zünūc
Kalmış öyle nā-halefler 'āleme Behlūl'den
4. Derd-i serle olsun āmāde hımār-ı 'azline
Şād-kām-ı şevķ olan bu maķlāb-ı mahlūlden
5. Sā' ilān-ı vaşlı maħrūm itme memnūn olmadan
Münselibdür hayr iy rūh-ı revān mes'ūlden
6. Şu'le-i cevvēle-i āhumdan eyle ihtirāz
El-hāzer iy şūh seyf-i şārim-i meslūlden
7. Münteciddür baħr-ı aħbāb-ı letāfet āşinā
DĀNİŞā bu ķāfiye mecmū' a-i keşkülünden

011.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' lün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / - -

Dāniş

1. Gülşende o gül-rü için efgān bizimdür
Biz bülbül-i hoş-nağmeyüz elhān bizimdür
2. Dil-dādeyüz ol gönçe-i handān bizimdür
Reh-bürde-i şevküz çemenistān bizimdür
3. Kısmetledür iy gül-bin-i gülzār-ı melāhat
Gül-hande senüñ çāk-i girībān bizimdür
4. İy nūr-ı başa çün ki saña olmuşuz 'āşık
Feryād bizim dīde-i giryān bizimdür
5. Degdi bize nevbet ile rüsvā-yı Mecnūn
Avāregī-i deşt ü beyābān bizimdür
6. Ārāyiş-i dil tāb-ı ruḥ-ı māh-ruhāndur
Yandıḡ yanacaḡ sīne-i sūzān bizimdür
7. DĀNİŞ bize ḡās oldu bu dem kişver-i mā' nā
Nev-debdebe-i mesned-i ' irfān bizimdür

¹¹ 4 - b

012.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Dāniş

1. Yarsuz nālelerüm nağme-i cāngāh oldı
Bu degüldü ğarażum neyleyim eyvāh oldı
2. Bendeñe 'işret-i mehtāb idi va' düñ tā-şām
Sevdigüm gelme misüñ nāz ile şebgāh oldı
3. Vuşlat-ı dā' im idi maţlabım ol meh-rūdan
Olmadı kām-ı dilim āh geh ü gāh oldı
4. Cūş-ı āmed-şud-ı āhū nighüyle yarüñ
Her müje hāme-i şüretger-i işbāh oldı
5. Hāset-i mihr-i ruḥuñla senüñ iy şūh bu şeb
Dūd-ı āhum leke-pirā-yı ruḥ-ı māh oldı
6. Yād-ı gül-berg-i 'izārıyla gülsitān içre
DĀNİŞĀ kār-ı dil-i zār hezār āh oldı

013.

Mef' ūlü Mefā' ilün Mef' ūlü Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Dāniş

1. Miyānı mūdan ince zīr ü bālāsı tamām etli
Şarıлмақ ol büt-i şirine çok mu olsa lezzetli
2. Nümāyişde şeker-reng-i ruḥı gülden leţāfetli
N'ola gül-būsı yāruñ olsa şekerden ḥalāvetli

¹² 4 - b

¹³ 5 - a

3. Sezā bālā-yı rüyında muḥassen olsa ebrūlar
Maḥabbet-nāme ‘ unvānı olur ekşer semāḥatli
4. O serv-i dil-keşe mümkün müdür meyl itmemek ḥātır
Ki reftarı ser-āmed cilve-i nāzı zarafetli
5. Her eṭvārı ider şabr u taḥammül mülkini yağma
Görölmüş mi felekde böyle bir āfet kıyāfetli
6. Çeker mi mihnet ü ālām-ı çarḫı DĀNİŞ ol ādem
K’ola baḥt-ı müsā‘idle efendisi ‘ ināyetli

014.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Dāniş

1. N’ola her demde ḳan yutsa dil-i bī-çāre-i ‘ aşıḳ
Olnca sevdigünün çesmi pür-ḥün ḳaşları çatıḳ
2. Hemān gül-ğonçe-i iḳbāli Mevlā eylesün ḥurrem
Teceddüd-yābī-i bülbulden olmaz bāğa ḡam lāḫıḳ
3. Žaḡifi yerme geldikce elünnden görmüşüz zīrā
Yed-i pür-zūra hiç ḥālī degil imdāddan ḳaşıḳ
4. Ḥudā bir bābı sedd itse öñin birden küşād eyler
Degil mi bī-zebānuḡ ḫāleti bu nükteyi nātıḳ
5. Gönüllerde żarūrīdür ‘ adāvet şavbına elbet
Ne deñlü müşveş hem-ḫāne olsa merdüm-i fāsıḳ
6. Mevānī‘ her ne denlü cürre-bāz-ı imtinā‘ olsa
Yine elbette şayd eyler şikār-ı ḳısmeti bāşak

7. Şadākatden şaķın bir laħzā ħālī olma kim zīrā
Yabanda ķalmıyor ‘ālemde DĀNİŞ ‘āşık-ı şādık

015.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Dāniş

1. Vaşl için yāre niyāz-ı nābe-hengām eylerüm
Her-çi bād-ā-bād bir ħ‘āhişli iķdām eylerüm
2. Şayda ol şeh-bāz evc-i vaĥşeti ez-cān u dil
Dūd-ı pīç-ā-pīç āhı sū-be-sū dām eylerüm
3. Özge bī-tābum ki bu cevlāngēh-i emniyyede
Ārzu-yı cilve-i esb-i gül-i endām eylerüm
4. Serde zaĥm-ı tiğ-i cevrün şimdi itmem āşikār
Ĥatt gelince rūyuņa naķl-i ser-encām eylerüm
5. Şormadı bir kimse ħālüm çok zamandır bī-şekīb
Ārzu-yı vuşlat-ı yār-ı dil-ārām eylerüm
6. Zülfi sevdāsıyla ol mehtāb-ı ħüsn ü behcetün
Bāmdād-ı ülfeti hem-güne-i şām eylerüm
7. Vuşlat ümmīdiyle vardı mā-melek ber-bādā hep
Yok yere şanma o şīrīnkāra ibrām eylerüm
8. Vār iken elde kemend-i ‘ışķı bir gün DĀNİŞā
Ol ġazāl-i deşt-i nāzı dir dimez rām eylerüm

016.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Dāniş

1. Seyr-i gülzār itme sultānum dil-i divānesüz
Şem' -i bezm-i hüsn ü ānsān olma gel pervānesüz
2. İnsibāt-ı hātırım dil-bestedür dīdārına
Olsa da gülşende şād olmaz göñül cānānesüz
3. Kālbimi tefrīh iden şevk-ı leb-i mey-gündur
Rind-i bezm-i ' ışk bulmaz neşveyi peymānesüz
4. Göñlümüz meftūn iden hāl-i ruḥ-ı dildārdur
Şayd olunmaz murğ-i āvāre netīce dānesüz
5. Rūz u şeb ārāmıma bādī ḥadış-i zūlfidür
Ḥ'āb görmez raḥat etmez tıfl-ı dil efsānesüz
6. Feyz ise kaçduñ nüvāziş kıl şikeste-dillere
Cilve itmez ḥāşılı genc-i nihān vīrānesüz
7. DĀNİŞİ āḥir perīşān itdiñüz āşub ile
İy perīler āfet-i hātır degül de yā nesüz

017.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Dāniş

1. O gül ağıyār ile yār oldı ben zār olduğım kaldı
Hezār nāle-senc-i şahn-ı gülzār olduğım kaldı

¹⁶ 5 - b

¹⁷ 6 - a

2. Tecāhülkār iken derdüm devāsından ṭabīb-i dil
Benüm bī-hüde sevdālarla bīmār olduğım ḳaldı
3. ‘ Adüvv bezmünḡde mevşül-i şafā ben meclis-i ġamda
Mey-i hūn-ı sirişkümlle ciger-h̄‘ār olduğım ḳaldı
4. Dimāġ-ārā-yı aġyār oldu ol gül-ġonçe-i behcet
Gülistān içre ben āzürde-i h̄‘ār olduğım ḳaldı
5. Zālām-ı furşatı fevt itmeyen şād oldu ben ancak
Penāh-āverde-i mehtāb-ı inkār olduğım ḳaldı
6. Kenār-ı ġayra zīb oldu o meh tā-şubḡ ġayretle
Olup encüm-şümār-ı ye’s-i bī-dār olduğım ḳaldı
7. Nezāketle kim uydurdu semend-i kāma a‘ dālar
Baḡa reşk ile DĀNİŞ ġāşiye-dār olduğım ḳaldı

018.

Mef‘ ülü Fā‘ ilätü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

Dāniş

1. Reftār-ı nāz ile gören ol serv-i ḳāmeti
İnşāf ile nice ḳoparmaz ḳiyāmeti
2. Her bü’l-heves bulurdu maḡabbetle iştiḡār
Olsaydı evveli gibi ‘ işḳuḡ nihāyeti
3. İtdi ihāle ġamzesine dādumuz bizüm
Cevrinden eyledükce o şūḡa şikāyeti
4. Biz görmedük işāreti çeşmān-ı yārda
Luṭf u vefāyı ‘ āşıḳ-ı zāra delāleti

5. Hep doğrılıkla vāşıl olur tîr kāmına
Pek de yabāna atmayalum istiķāmeti
6. Ārām-ı ‘āşıkı nice selb itmez ol mehūñ
Bu tavr-ı dil-pesendi bu āfet kıyāfeti
7. İnkār itmezüz çemenistān-ı ‘ışvede
Ol gül-nihāl-i tāzede gördük leţāfeti
8. Geldikce sîne-çāk o gül-çihre meclise
Mecnūn ider fütāde-i ‘ışkı bu hāleti
9. Degme şafāya itmez iken DĀNİŞā dimāğ
Şimdi şafādan ‘add ideriz terk-i rahātı

019.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ķıt‘a

Dāniş

1. Sîneye çekdükce ol kaçı kemānı bî-niyāz
Tîr-i ta‘n düşmen-i bed-gūdan itmem ihtirāz
2. İy cefā-pişe harāb oldum daħi itmez misinç
Devrden olsun baña bir şive-i hātır-nevāz

¹⁹ 6 - b

020.

İlticā-nāme-i Şeyh ʿ Ali El – Mezūn-ı Bi'l-iftā be-Medīne-i Varna

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Feyz-baḥşā-yı dü ʿ ālem ma' būd
Kıldı mü' minlere irāde-i sūd
2. Şanki ḥalk mürde idi eyledi Ḥaḳḳ
Yiñiden ʿ ālemi iḥyā-yı vücūd
3. Ḥazret-i şāh-ı cihān-ı ʿ ālem-gİR
Emr-i ʿ āli-şānı ile fermūd
4. Kethudā şadr Mehemmed Pāşā
Eyleyüp ḥaṭṭ-ı hümāyunı vürūd
5. Zāt-ı destūrāne seni kıldı
Özi valliği ile mes' ūd
6. Ḥavza-i ḥükm-i eyāletde cedīd
Silk-i nazm ola nizām-ı ma' hūd
7. Pāk ide rūm ilini o ednādan
Ola tā nezd-i hümāyun mevdūd
8. Şöyle taḥḥir-i bilād iyliye kim
Tā ola ehl-i şaḳā nā-mevcūd
9. Zecr ü tertīb-i cezā lāyık ola
Aradan ref' ola eṣrār-ı ʿ anūd
10. İrdi tevfiḳ-i Ḥüdā eyledi pāk
Cümlesi oldu ḥiṣāl-i Maḥmūd
11. Ka' be-i emrī ṭavāfında tamām
Sa' y-i meşkūrı olupdur meşhūd

²⁰ 6 - b

12. Maḥv olup cümle şeqāvet-pīşe
Lāyıkun buldı olanlar merdūd
13. Şöyle āsūde olup Rūm ili kim
Kimseye kimse dimez būd-ne-būd
14. Ḥaḫ ḫaḫādan ide āsūde anı
Kim nice ʿālemi kıldı āsūd
15. Devleti dā'im ola zātı gibi
Bula iclāli murād üzre vücūd
16. Pāydār ola sa'ādet-i devleti
ʿİzz-i ālā-yı kerem nā-maḥdūd
17. Ola iḫbāli derdine dermān
İlticāgāh ide bābın ma' būd
18. Tā-be-maḫşer ola der-i iclāli
Heme bī-çārelere hem-maḫşūd
19. Ya mebādīde meḫāşid ne ise
Ḳıla Ḥaḫ ḫayr murādı mevcūd
20. Ḳuḫb dā'iresi seyrinde ola
Noḫta bir vefḫ-i meḫālib mevrūd
21. İderek ḫat' -ı menāzil ḫameri
Şeref-i şemse ide sa' d-i sü' ūd
22. Menzilün bula kemāl-i iclāl
Ṭālī' i ide şüreyyāya şu' ūd
23. Böyle şeyḫāne du'āya idelüm
Semt-i maḫbūle ayā di memdūd
24. Bī-riyā ola du'ā vardur ümīd
Kim ḫabūl ide anı Ḥaḫḫ vedūd
25. Hem leşkerle vuḫū' ı taḫḫik
İdelüm bendeligi ḫayd-ı ḫuyūd

26. Bî tekellüf olan elfâz-ı du‘â
Olur esra‘ dili itmekde rübûd
27. Nazma yeltenmemüz ‘arz itme gibi
Müflisün ehl-i künûze cûd
28. Lik aşhâb-ı kemâlât eyler
Nâkışı ehl-i kemâlden ma‘dûd
29. Kıona ger mecmû‘ a-i afve nazîm
Dûd-ı enfâsı olur ‘anber-i ‘ûd
30. Bir vesîle ola dâmen-bûsa
Leb edeb birle du‘âdur maqşûd
31. Ketûda şadr Mehemmed Pâşâ’nuñ
Nazm târihi nizâmü’l-‘âlem bûd
- Sene 1175 (M. 1761/1762)

021.

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

Güfte-i Mehmed Sa‘id Efendi-zâde Be-Müfti Hâdimü’l-merhûm

Zülâl-i ehl-i Hicâz eşk-i çeşm-i pür-nemdür
Mu‘în-i Mekkeyi hıfz âb-ı pâk-i zemzemdür

²¹ 7 - b

022.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ḳasīde Der- Medḥ-i Vezīr-i Mükerrerem Kethüdā Meḥemmed Pāṣā Vālī-i Özi

1. Āṣāf-ı 'ālī-himem cūd ü 'adlün menba' ı
Nā'il-i feyz-i Ḥudā melce-i ednā vü ğanī
2. Kān-ı fazl-ı bī-bedel zīver-i kāḥ-ı tehemt
Sa' i-i berr ü kerem revnāḳ-ı dīvān-ı celī
3. Āb-rū-yı vüzerā Ḥazret-i Meḥmed Pāṣā
Dāniş-i rıfḳ-ı şabaḥatle mekārım ſiyemi
4. Hem benān-ı dest-i 'ın ger meh-i mazḥar durur
Ġıpta-rız olsa sezādur āb-ı ḥayvān sermedī
5. Cūybār-ı himemi sūd-ı ni' amdur her sū
Aḡa tevfiḳ ide Mevlā bu rūsūḥ-ı keremi
6. Şu' le-i tiĝ-i 'adāletle ziyā-pāş olalı
Ḳalb-i a' dāda hele ḳalmadı zehre ebedī
7. Ehl-i şerr ü fitnenün yimi kesildi ğüyā
Gez yūri Rūm ilini al başına sīm ü zeri
8. Ser-te-ser ehl-i bilād rāḥat-ı maḳşūda irüp
'Avn-i Ḥaḳla rüz ü şeb görmedi gerd-i kederi
9. Ehl-i 'ırzuḡ ez-derūn aldı du' āsın her ğāḥ
Nesl-i emcādına sārī ola da' vāt seni
10. 'Ömrine devletine Ḥaḳ vire dā' im berekāt
Şadr-ı vālāda mu' ammer nite Nūḥ nebī

11. Medh-i zātunda müdām vird-i zebān eyledi hep
Kātib ü şā‘ir-i vāşif zikr-i cinān ile lebi
12. Şad hezār ‘acz ile kemter bu ‘AZİZİ-i haķır
Medh-i şānuḡda güzer eyledi her rüz şebi
13. Nüzhet-i dille du‘ā-gū ne dil-efzā tārīḡ
Āşafā cah-ı şadr zīb ola tevfiķ-i celī

023.

Mef‘ülü Fā‘ilätü Mefā‘ilü Fā‘ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -
Ḥayrī

1. Ebrūlaruḡ meh-i neve cānā kemān çeker
Mirrihe çeşm-i ‘arbede-cüyüḡ sinān çeker
2. Ağyār-ı ḡar imiş mey-i vuşlatla dil-sebük
Bār-ı firāk-ı ‘āşık olan nā-tüvān çeker
3. Kālā-yı vaşla kārgeh-i sūķ-ı ‘ışķda
Naķd-i ḡayāt virmeyen iy dil ziyān çeker
4. Nüş itdi ḡün-ı ‘āşıkı ol rütbe dīdesi
Maḡmūr güyiyā ki mey-i ergavān çeker
5. Saḡtī-i ebrvānuḡı herkes çeker mi
Āhen kemānı şanma ki her pehlivān çeker
6. Eyer nīḡüfte ‘āşıkā nezzāre ḡışm-ı yār
Cellād tiḡ ü tizini lā-būd nihān çeker
7. Semt-i mediḡi āşafa yüz tutdı ḤAYRİYĀ
Zann itme raḡş-ı ḡāme bu rehden ‘inān çeker
8. Hem-nām-ı meḡḡar-ı dü cihān dāver-i kerīm
Ḥāk-i derin ḡü dīdeye dil sürme sān

9. Her rütbede müşîr-i bülend âsitâne kim
Dergâh-ı devletin hâsedin âsmân çeker
10. Seyr eyledikçe pertev-i mihr-i şukûhını
Gerdünda mâh-ı nev kulağın her zamân çeker
11. Bahş-ı ʿatâda reşk-i saḫâb bahârdur
Ġayret kef-i mürüvvetine baḫr kân çeker
12. Her şeb ḫarem serâsına ʿazm eylesün diyü
Meh şanma âsumâna fener-i zer-nişân çeker

024.

Mefʿülü Mefâʿilü Mefâʿilü Feʿülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Vecdî

1. Tâ kim ḫaṭuṇ iy mâh-cebînüm yüze çıkdı
Esrâr-ı dil-i zâr-ı ḫazînüm yüze çıkdı
2. Ruḫsârına ḫaṭ geldüğine ağlamam ammâ
Baḫt-ı siyeh-i sırr-ı kemînüm yüze çıkdı
3. İy ğamze şaḫın fitne-i ḫaṭṭında bulunma
Tîĝ-i ğazab u ḫançer-i kînüm yüze çıkdı
4. Eşk eyledi rüsvâ ğam-ı ḫaṭṭuṇla beni ḫayf
Ebkâr-ı nihân ḫâne-nişînüm yüze çıkdı
5. Cüş itdi hevâ-yı ḫaṭ ile baḫr-ı tabîʿ at
VECDİ yine bir dürr-i şemînüm yüze çıkdı

025.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

‘Ulvī

1. Tıgıñ başumı kesse diliñ ğuşşası gitmez
Ammā ki ne çāre kesilen baş yine bitmez
2. Mey pāk ider ancağ dil-i mecrūhımı vā' iz
Çirk-āb-ı ğam u ğuşşayı bir nesne arıtmaz
3. Berg oldı kulağı gül-i handān ne içündür
Bülbüllerinüñ nāle vü feryādın işitmez
4. Biñ yıllar eger ağlar isem tāli' i gör kim
Baht-ı siyehüm yüzüme bir kerre şırtmaz
5. Pür-hün olalı hecr-i lebünle dil-i ‘ULVİ
Demler mi geçer yaş yirine qanlar aqıtmaz

026.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Nābī

1. Yāri açdum açıl iy ğonçe diyerek
Bezme geldi gele iy serv-i revānum diyerek
2. Āh bir kerre miyānını alup āğūşa
Sineye çeksem o sīmīn-teni cānum diyerek

²⁵ 10 - a

²⁶ 10 - b

3. Pāyine bāri bu taqrīb ile düşsem yārūñ
Çalması meded tāb u tüvānum diyerek
4. Hıat-ı ber-āverde olan tāze dem-i vuşlatda
Başka bir zevk virür geçdi zamānum diyerek
5. Yār söyletdi baña bu gāzeli iy NĀBĪ
Söyleye söyleye iy tāze-zebānum diyerek

027.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

‘Ulvī

1. İy gönül ten-perver olma hāk olursın ‘ākıbet
İy beden gögsüñi germe çāk olursın ‘ākıbet
2. Niçe bir iy dil tekāpū çün ecel şayyādına
Sen de bir gün beste-i fitrāk olursın ‘ākıbet
3. ‘Ārif iseñ vuşlat-ı cānān ile şād olma kim
Miḥnet ü hicrānla ğamnāk olursun ‘ākıbet
4. Pister olduñ gerçi iy sīnem niçe gün yüzlüye
Çorqum oldur toptolu hāşāk olursın ‘ākıbet
5. Ol sehī kıddüñ ser küyüñda olursın ğubār
‘ULVĪYĀ tāk-ı ser-i eflāk olursın ‘ākıbet

028.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Nābī

1. Nedir iy şūh bu bī-hūde ğāzab n'oldı saña
Meşrebün düşmen-i nāz idi 'aceb n'oldı saña
2. Virmemişsin tütalum ruḥşat āġuş-ı vişāl
Varmaġa meclis-i aġyāre sebep n'oldı saña
3. Cāme-ḥ'āb içre bıraġduñ beni iy mihr-i münār
Tırmaduñ çāk olıcaġ perde-i şeb n'oldı saña
4. Ne girersin araya yāre niyāz itdükce
Çanı iy girye murā' āt-ı edeb n'oldı saña
5. Oldıñ iy ḥāme-i NĀBİ katı çoġdan ḥāmūş
Bilmem iy zezeme-pīrā-yı tırab n'oldı saña

029.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

'Ulvi

1. Şevġ-i la' lünle şu dem kim bādeyi nūş eyledüm
İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm
2. Eglenürdüm ben ḥayāl-i zülfün ile şubḥ-dem
Çekdügim miḥnetleri bu şeb ferāmūş eyledüm

²⁸ 11 - a

²⁹ 11 - a

3. Kadd-i ŧimŧāduŧ senüŧ yād eyleyüb iy gönçe-leb
Gülŧen içre kâmet-i servi der-âgüş eyledüm
4. Āteŧ-i ŧem^ç -i ruhuŧla tekye-i ğamda yatup
ŧevk ile pervâne-veŧ kendüm nemed-püş eyledüm
5. Sîre vardum gülsitāna nāle itdüm ŧol kâdar
^ç Andelîb-i hōŧ nevāyı cümle hāmüş eyledüm
6. Meclîs içre la^ç l-i yāri öpdüğiçün āl ile
Kana kana kanını cām-ı meyüŧ nüş eyledüm
7. İkimiz maħfice içdük va^ç de virdi vuŧlata
Ĥamdulillah ^ç ULVĪYĀ dildārı ser-hōŧ eyledüm

030.

Beyit

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -

1. Bār- ı hevā-yı çemenüm ārzüst
Cilve-i serv-i semenüm ārzüst

031.

Mef^ç ülü Mefā^ç ilün Mef^ç ülü Mefā^ç ilün
Hecez -- + / + --- / -- + / + ---
Nāzım Çelebi

1. Sākî bize mey ŧun kim bādî-i sürür olsun
Hem cāna ŧafā virsün hem dideye nür olsun
2. Rind-i zebere gülŧenden külhan daħi a^ç lādur
Tek ğā^ç ile den ^ç āri bir cāy-ı huŧūr olsun
3. Pîŧ-i nazār-ı dānā mātemünğe der-i dūnyā
Her küşesi isterse nüzhetğe-i sūr olsun

³⁰ 11 - b

³¹ 11 - b

4. Cem' iyyet-i esbāba gör hālını mağrurūñ
İy dil hele seyr eyle bir büm-ı nüşür olsun

032.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Beyit

Gıtdi erbāb-ı neseb itdi fūrū-māye zuhūr
Tıtdı fincān-ı Kütāhiyye yirin Fağfür

033.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

‘Ulvī

1. Ehl-i diller şiken-i zülfüñe şebbū didiler
‘Alemlı kıldı mu‘athtar nice iş bu didiler
2. Nāfeye benzedicek hālūñi erbāb-ı nazār
Nergis-i mestūñi yād eyleyüp āhū didiler
3. Gördiler hañçeriñüñ ābı virür cāna hayāt
‘Āşık-ı teşne çekerler bir içim su didiler
4. Götürüp ayağı rindān-ı selef keşretten
Geçdiler cām-ı fenāyı bize yā hū didiler
5. İltifātūñ göricek ‘ULVīye қаpuñda şehā
Hased idüp niçe bir bunda gelür didiler

³² 11 - b

³³ 11 - b

034.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
Âdem

1. Kimseler dil-beste-i gīsū-yı bī-cān olmasun
Kimseler hīç ' aşık-ı hātır-ı perīşān olmasun
2. Eylemez ta' mīr yine mi' mār-ı gerdün iltifāt
Çalb-i vīrānem gibi bir kūşe vīrān olmasun
3. Merhem ile imtizāc itmez dimiṣṣün hāşılı
İy mu' ālic zaḥmuma nāsūr-ı hicrān olmasun
4. Künc-i firqatde du' āmuz bu durur yā Rab saḗa
' Aşıkān menfūr-ı bezm-i vaşl-ı cānān olmasun
5. Cümleten esbāb-ı şevķin ġāret itsün rūzgār
Şem' -i bezm-i ḥāsīd-i ġarrā fūrūzān olmasun
6. ÂDEMi ebr-i bahārī gibi giryān eyledi
Dilerüm ol ġonce-leb bir laḗza ḥandān olmasun

035.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
'Ulvī

³⁴ 12 - a

³⁵ 12 - a

1. Telef eyler nuḳūdın dīde-i ter kıymetin bilmez
Nazar ehli geçer ammā ki cevher kıymetin bilmez
2. O Yūsuf-çihrenüñ bin cān deger bir kez yüzün görmek
Revā mı tālībi olmaḳ ānuñ her kıymetin bilmez
3. Şararmış beñzümi berg-i ḥazāna beñzedir zāhid
Kiyāh u za' ferānı bir tatar ḥar kıymetin bilmez
4. Ne deḡlü rişte-i nazma kelāmım dürrlerin dizsem
Sözimi ḥabbeye almaz o dilber kıymetin bilmez
5. Girüp bāzār-ı 'ışık içre 'atā eylerler aḡyāra
Metā'-ı ḥüsnüñ iy 'ULVİ güzeller kıymetin bilmez

036.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Türābī

1. Ğül tıtdı 'ālemi insān-ı kāmīl var iken
Cehle cālis oldı şadra bunca fāzıl var iken
2. Memleket çignendi İslām içre düşdi velvele
İl yıkıldı zulm ile sultān-ı 'ādīl var iken
3. Zılm eli ḳat' olmadı ḥalka cefālar itmeden
Fitneler ref' olmadı def' ine ḳātil var iken
4. Merḥamet kāzıblere eyler cihānda ulular
Meşveret dīvānelerle eyler 'āḳil var iken
5. Ehl-i dünya ni' meti mün' imlere iḥsān ider
Ḳapuda iḥsāna lāyık bunca sā' il var iken

6. Mañşıb-ı erbāb-ı devlet bulmasun mı zīb ü fer
Cā'ize nāmında rüşvet gibi hāşıl var iken
7. Qalması rağbet kemāle gel TÜRĀBİ fāriğ ol
Kimse baqmaz kāmile haldār-ı cāhil var iken

037.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāqī Efendi

1. Ruḥuñ āteş ḥaṭ u ḥalūñ buḥūr-ı misk ü 'anberdür
Ḥam-ı zülf-i siyāhuñ ḥalka ḥalka dūd-ı micmerdür
2. Benüm dūd-ı kebūd-ı nār-ı āhum başdan aşmışdur
Senüñ zülf-i siyāhuñ ayağuñla baş ber-ā-berdür
3. Düşüp ol qadd-i bālādan döşenmiş ḥāk-i rāh üzre
Mu'anber zülf-i güyā sāye-i serv ü şanavberdür
4. Göñül tiğ-i müjeñden yüz çevürmez iy gözi āhū
O bir şemşir-i bürrāna varur şir-i dil-āverdür
5. Zer-i ḥāliş gibi rengin olup gitmekde eş' aruñ
Elünde ḥāme iy BĀQİ meger kibrīt-i aḥmerdür

038.

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Şahābī

³⁷ 12 - b

³⁸ 13 - a

1. Cānā bu gönül nāz ile reftāruḡa ‘āşık
Leb ḡandelenüp luḡf ile güftāruḡa ‘āşık
2. İtdün dil-i bīmārı esir-i ḡafes āḡir
Ṫūṫı şıfat ol la‘l-i şeker-bāruḡa ‘āşık
3. Āḡüş-ı miyāne ne diyem dest-i kūtāhum
Ḥasret çekerek buse-i ruḡsāruḡa ‘āşık
4. Rūyuḡ güle teşbīh idemez bülbül-i ḡüyā
Güller de senün ḡüşe-i destāruḡa ‘āşık
5. Vaşfin idemez gülün zebān ile ŞAḤĀBİ
Bir nādire-ḡü ḡüfte-i eş‘āruḡa ‘āşık

039.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Şaḡābī

1. Ol şāh-ı ḡüsn-i dilber-i ra‘nā biricikdür
ḡülşende açılmış ḡül-i zībā biricikdür
2. Nāz ile ḡırām eylese ol ḡülbün-i ‘işve
Bu tarz-ı revişle ḡad-i ṫübā biricikdür
3. Gitdükce güzellendi o maḡbüb-ı zemānum
Āfāḡa şalup velvele-ārā biricikdür
4. Oldum niçe yüz āfet-i devrāna muḡābil
Mişlün göremem ḡāmet-i bālā biricikdür
5. Nezzāreye al cümle ‘uşşāḡunı cānā
Hiç var mı ŞAḤĀBİ gibi şeydā biricikdür

040.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Vecdî Efendi

1. Tūfān-ı sirişküm dime cūş-ı yeme beñzer
Bağ çeşme-i dāmānuma deryā neme beñzer
2. Bu hūsn ile insāna yakın olmasını gör
Pek az bulunur böyle perī ādeme beñzer
3. Meyhānede bī-ķayda sifāl ile mey içmek
Ne meclis-i Dārāya ne cām-ı Ceme beñzer
4. Hūn saçdıgıñı şaymadılar geçmedi giryeñ
İy dīde-i ter nağd-i sirişkūñ keme beñzer
5. Hep ' ışķla hem-meclis olan ehl-i cünündür
' Aql ol harem-i ünsde nā-maħreme beñzer
6. Zencir-i maħabbet çekerek geldi cihāna
Mecnūn ile dīvāne gönül tev'eme beñzer
7. Taķsīm idicek zühre bu şı' ri didi ' isā
Bu nazm-ı eşer VECDİ-i mu' ciz-deme beñzer

041.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Bākī Efendi

1. Āruzuñ ħurşīd-i 'ālem-tāb māhiyyetlüdür
Ānuñ içün ħüsniñüñ bāzārı germiyyetlüdür
2. Cāme-i dībā ile ħurşīd zībālanmasun
Şimdi andan ħil' at-i ħüsniñ şöhretlüdür
3. Sen tarāvet bağınuñ bir gönçe-i ħandānısın
Jāle düşmiş berg-i gül bir ağlamış şüretlüdür
4. Ĥançer-i cānān ecel cāmına tırmaz şu kıatar
Yolına cān virmek anuñ şol kıadar lezzetlüdür
5. Yiñmez āb-i çeşme-i çeşmüm düketse lezzetin
Şehd-i şīrīn-i maĥabbet şol kıadar kıuvvetlüdür
6. Gerçi kim ol ġamzeler nāzuñ geçerler nāzda
Lākin anlardan hilāl ebrūlaruñ diġıatlıdür
7. Kımyādur BĀKīyā ħāk-i cenāb-ı mey-fürüş
Asitān-ı ħidmetinden kıaçma bir devletlüdür

042.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Ādem

⁴¹ 13 - b

⁴² 14 - a

1. Bozuldı bezm-i gül Һasretle efgān eylesün bülbül
 Җосun güлzārī ‘azm-i beyt-i aҺzān eylesün bülbül
2. Firāq-ı gōnceden sünbül gibi olsun perīşān-Һāl
 Gözi yaşın gām-ı hicrān ile Һan eylesün bülbül
3. Veda‘ itsün çemen erbābına gurbet-nişin olsun
 ТаҺammül mümkün olmaz terk-i evtān eylesün bülbül
4. Vücūdın Һār-ı Һasretle ser-ā-pā çāk çāk itsün
 Cihānı kendi aҺvāline Һayrān eylesün bülbül
5. Çemen bezminde aғāz eyledükce nağmeye ĀDEM
 Benüm bu şi‘r-i pür-sūzumla elҺān eylesün bülbül

043.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün
 Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
 Bāqī Efendi

1. Derd u gām bezmine Һaddüm gibi bir çeng olmaz
 Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz
2. Җanğı gündür ki senüñ seng-i gāmuñ zaҺmından
 Künbed-i çarҺ-ı felek başumuza teng olmaz
3. Olamaz meşreb-i rindāna muvāfiq şol kim
 Cām-veş bāde-i gülgünla hem-reng olmaz
4. İçeyin ‘āleme rüsvā olayın n’olsa gerek
 ‘Āşīqam ‘āşīq-ı bed-nāma gām-ı neng olmaz
5. Āl ile ruҺlaruñ alsun dil-i BĀQīyi hemān
 Āna iy şūҺ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

044.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Nābī

1. Hün-1 dili mey gönçeyi cām eyledi bülbül
Bezm-i güli nāleyle tamām eyledi bülbül
2. Her nālede bir naḥl-1 güle ḳondı şafādan
Her nağmede tebdīl-i maḳām eyledi bülbül
3. Gehvāresini gerçi nesīm eyledi taḥrīk
Hammāk-i güle ḥ'āb-1 ḥarām eyledi bülbül
4. İtdi sözin āmiḥte şekve-i hicrān
Mest olmağ ile ḥalt-1 kelām eyledi bülbül
5. Dün geldi şabā şaḥn-1 çemenden didi Nābī
Ḥāk-i der-i düstūra selām eyledi bülbül

045.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Cedīd + + - - / + - - - / + + -

Bāḳī Efendi

1. Dil teb-i hecr-i yāra ḳatlanmaz
Kimse iḥrāk-ı nāra ḳatlanmaz
2. Rind olan cām alur eline müdām
Lāle-veş nev-bahāra ḳatlanmaz

⁴⁴ 14 - b

⁴⁵ 14 - b

3. Gül-i maqşūd ele getirmez o kim
Zahmet-i zahm-ı hāra qatlanmaz
4. Qullanur zevrāq-ı meyi sāqı
Çekdürür rüzgāra qatlanmaz
5. Tevbe āsān idi veli ‘ āşıq
Bāde-i hōşgüvāra qatlanmaz
6. Belki dil şabr ideydi ammā ‘ ömr
Va‘ de-i vaşl-ı yāra qatlanmaz
7. Bir çaqım kav olur gamuñda göñül
Tutuşur bir şerāra qatlanmaz
8. Sözi va‘ iz dırāz ider ‘ ārif
Ol aşıl yadigāra qatlanmaz
9. Neye dirlerse qatlanur BĀQĪ
Miñnet-i intizāra qatlanmaz

046.

Mef‘ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Qıt‘a

1. Mecnūna dönüp eyledüm ālāmı çeşide
İtdürdü felek silsile-i ‘ ışqı keşide
2. Çarlı itdi beni müşterī bir mihr-i cemāle
Qaddüm meh-i nev gibi benüm oldu hamīde

047.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāķi Efendi

1. Yüziñ şems-i duhā rüz-ı vişālün 'iyd-i edhādur
Cemālünden müzeyyen her taraf 'ālem temāşādur
2. Göñül hāk-i harīm-i āsitānuñ ārzü eyler
Derün-ı dilde niyyet āb-ı zezemden muşaffādur

048.

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Bāķi Efendi

1. Cānā ne cefā kılsa n'ola cānā şafādur
Ağyār elemin çekdügimiz yā ne belādur
2. 'Işķ ehline şol cāmı şunar sākī-i la' lüñ
Kim 'akla cilā kalbe şafā rūha gıdādur

⁴⁷ 15 - a

⁴⁸ 15 - a

049.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Bākī Efendi

1. ' Āşıqlara çün derd ü belālar zevk ü şafādur
Yā zevk ü şafā derdüne düşmek ne belādur
2. Dünyāda çeker miḥneti erbāb-ı maḥabbet
İy şūfi bu gün başa ise ırte saḡadur

050.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Ādem

1. Eyledün bār-ı ġam-ı hecrün ile ḡaddümi dāl
Almaduḡ ġuşuḡa hiç nālemi ey ḡāşı hilāl
2. Nāḡun-ı dest-i melāmet ile şad çāk itdüm
Ne ḡabā ḡaldı ne pirāhen ü ne ḡırḡa vü şāl
3. Sükker-i la' l-i lebün medḡi alınmaz aḡza
Ola ger vaşf-ı dehānuḡda zebānum n'ola lāl
4. Çekemezdim ġam-ı hecrün o kemān-ebrünüḡ
Rāst gelse hedef-i vuşlata tır-i āmāl

⁴⁹ 15 - a

⁵⁰ 15 - b

5. Zevki yok rāhatı yok raġbeti yok iy ĀDEM
Oldı müşgil katı pek hāl-i dil-i ehl-i kemāl

051.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

‘ Ālī Efendi

1. Güftāruñı taqlīd edicek tūṭī-i gūyā
Bir sille çalup kana yuduñ aġzını gūyā
2. İller baña ben hūsnüñe sen şevķüme hayrān
Vallāhi ve billāhi ve tallāhi temāşā
3. Aġzuñda lebünj lebde sözünj sözde ‘ itābuñ
Andan be ne ra‘ nā be ne zībā be ne ġarrā
4. Mecnūn gibi bir saçları leylī hevesinden
Daġlar tepesinde gezebilsen tepe tenhā
5. ‘ ĀLī ne güzel vaşfuñ ider kand-i lebünjle
Aḡsent senünj hūsnüñe iḡsānuña cānā

052.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Şun' i

1. Gülşen içre her seḡer bülbüller eyler zemzeme
Çaġrup dir 'ıyş u nūş eyleñ irişmez demdeme

⁵¹ 15 - b

⁵² 16 - a

2. Hālūmi gör nice oldı senden ayrı dōstum
Zecr zecre hecr hecre derd derde ğam ğama
3. ‘ Ārızuḡda cān virüp ister zenaḡdānuḡda dil
Ka‘ bede olan ider meyl elbette āb-ı zemzeme
4. Hōşdur ol kim yāriyle her giceler şubḡa degin
Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb olasın fem feme
5. Çünkü yār oldı saḡa ŞUN‘İ geçüp aġyārdan
Bu cihāndur yār olur eyü eyüye kem keme

053.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāḡi Efendi

1. Temāşāġāh-ı ‘ uşşāḡ ol cemāl-i ‘ ālem-ārādur
Ser kūyunda ‘ ālem mest ü şeydā bir temāşādur
2. Hārīf-i sādeder sāġar velī mey ḡüb hem-demdür
Nedīm-i şūḡdur bülbül gül ammā meclis-ārādur
3. Tekellüfsüz gelür bād-ı şabā tārāc ider her gün
Çemen bezminde ġüyā süfre-i gül ḡān-ı yağmadur
4. Hāḡ-ı menşür-ı devletdür benefşe rind-i mey-ḡāra
Çemende şāḡ-ı sünbül aḡa bir tuġrā-yı ġarrādur
5. Edāsı ḡübdur ma‘ nāsı ra‘ nā şı‘ r-i BĀḲĪnünḡ
Aḡa reşḡ itdüren erbāb-ı nazmı hep bu ma‘ nādur

054.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
Fehîm

1. Şeh-süvārum ki her kaçan raḥş ile meydāna girer
Çeşm-i bed devr-i ' aceb şāh-ı levendāne girer
2. Köhne cellād-ı felek çıkmaz o şehle başa
Tıfl iken bir nıgeh ile niçe biñ kana girer
3. Zülf-i āşufte olup itse şabā ile cedel
Dil-i dīvāne girer arasına şāne girer
4. Şadef-i dīde-i giryānda ider ' aks-i şinā
O dürr-i pāk-i güher-gāhuḡa ' ummāna girer
5. Giceler ḡābūma girse o perī mest ü ḡarāb
Māni' olma ne çıkar saḡa raḡībā ne girer
6. Ğayretüm yok mı benüm dūzaḡa girsem ne ' aceb
Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer
7. Dāḡil-i muḡbeḡegān oldu FEHİM-i şālūs
Çorḡum oldur giderek şūret-i ruhbāna girer

055.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Şāhib

1. Şehsuvārum ki her kaçan tığ-i mücevher bağlanur
Bīm-i şemşir ile rehzen gibi yollar bağlanur
2. Hatt-ı ruhsarı degildür bezmgāh-ı nāzda
Nev-^ç ārūs-ı rüy-ı cānān miskī çenber bağlanur
3. İki āhūdur ki çeşmüñ zīr-i tāk-ı nāzda
Turre-i ^ç anber-feşānuñla ber-ā-ber bağlanur
4. Berf-i gamla olmadın yañ-beste-i rāh dāğ-ı dil
Ol arādan iy hıred tiz geç ki yollar bağlanur
5. Vār ise ŞAHİB saña göstermek ister sīnesin
Kim açar gāhi kuşağın gāh o dilber bağlanur

056.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Şabrī

1. Zaḥm-ı tığünle ser ü sīnem ki yer yer bağlanur
Cismüm ol naḥle döner kim aña güller bağlanur
2. Katre katre jālelerle gül ki zīver-bend olur
Bir ^ç ārūs-ı dilsitāndur ^ç ıqd u gevher bağlanur

⁵⁵ 16 - b

⁵⁶ 17 - a

3. Kākülünle olsa pā-beste ‘aceb mi murğ-i dil
Rište-i şayyād ile ekşer kebüter bağlanur
4. Olsa şahbāz-ı hayāl-i yārdur dām-ı nazar
Pāyına tār-ı sirişk-i dīde-i ter bağlanur
5. Her kaçan varmağ dilerse yāre iy ŞABRİ ‘adüvv
Leşker-i eşkümler rāh-ı küy-ı dilber bağlanur

057.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Fuzūlî

1. Penbe-i dāğ-ı ğam içinde nihāndur bedenüm
Diri oldukça libāsum olur ölsem kefenüm
2. Cānı cānān dilemiş virmemek olmaz iy dil
Ne nizā‘ eyleyelüm ol ne senüñdür ne benüm
3. Taş deler āhum okı şehd-i lebün şevkinden
N’ola zenbūr evine beñzese beytü’l-ħazenüm
4. Tavğ-ı zincir-i cünün dā’ire-i devletdür
Ne revādur benî andan çıkara za‘f-ı tenüm
5. ‘Işğ-ı ser-geşte yem-i seyl-i sirişk oldı yerüm
Bir ħabābum ki hevādan töludur pīreñenüm
6. Bülbül-i ğam-zedeyüm bağ u bahārum sensin
Dehen ü ħadd ü ruħun ğonçe vü serv ü semenüm
7. İdemem terk FUZÜLİ ser-küyın yārün

Vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum

058.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
Şābit

1. Mişāl-i kūze-i mey rūze-i şıyām gibi
Bu āteş ile terāvīḥde kıyām gibi
2. Kitāb u sünnete uy iy ḥaṭīb-i ḥōş-nağme
Hevā-yı nefsine uyma bizüm imām gibi
3. ' İnān-ı ' işveyi bir pārecük diyü yolda
Yapışdı destine üftādeler licām gibi
4. Kitāb-ı tıbb müdārāda zaḥm-ı a' dāya
' İlāc var mı ḥakīmāne iltiyām gibi
5. Zamānede ğazeli kimse almıyor ŞĀBİT
Dilenciye virilen tuḥfe-i selām gibi

059.

Mef' ülü Mefā' ilün Fe' ülün
Hecez - - + / + - - - / + - -
Şābit

1. Ne eşk-i seḥer ne āb-ı şeb-ğāh
Yıldız kadar aḳçe ister ol māh

⁵⁸ 17 - b

⁵⁹ 17 - b

2. Mānend-i şehāb esb sürenler
Ol zühre-cebine oldu hem-rāh
3. Gögsin geçidür görünce ‘āşık
Ol hançer-i kīne-ḥāhdan āh
4. Bülbül ne zarīf imiş gamından
Eyler külli kuş diliyle āgāh
5. Baş ḥayl-i ḥayāle ŞĀBITĀ
Mizān-ı kalemle Allāh Allāh

060.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
Ādem

1. Ziyād eyler gönülde şevk bir şūḥ-ı cihān koçmak
Şafā-yı ser-medī i‘ tā ider cānā civān koçmak
2. Der-āğuş eylemek mümkün midür mū-miyānı līk
Ḥayālin ḥacle-gāhı dilde lāzımdur her an koçmak
3. Nişār itseñ yolında naqd-i eşküñ gibi dīnārı
Kemer-veş mümteni‘ dūr yāri iy dil her zamān koçmak
4. O şūḥuñ kand-i būs-ı la‘ li gelmez ağza aşlā
Nebāt-āsā erir ḥacletden ümmīd itse cān koçmak
5. Varup ‘ işmet-serā-yı ḥāşına ‘ arz-ı ḥulūs eyle
Saña belki müyesser ola iy ‘ ĀDEM nihān koçmak

061.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
Şabrî

1. Niyâz nâme-i dil yâre bî-zebân oğunur
Oğinsa ger o perî-muhibbe nihân oğunur
2. Şadâ-yı nâle degül ğarğagâh-ı ğamdur bu
Sefîne-i dil-i sergeştede ezân oğunur
3. Yazılsa bir yere aḥvâl-i ' âlem-i ' ışğum
Mişâl-i şafḥa-i taqḫîm bir zamân oğunur
4. Gider kitâb-ı riyâyı bu demde iy vâ' iz
Dükense nüşḥa-yı Cem nazm-ı dilsitân oğunur
5. Bizümle şulḥa boyun virdi sāğar iy ŞABRÎ
Şadâ-yı şîşe degil nâme-i ' irfân oğunur

062.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
Fâik

1. Gelürse ḥaṭ yüzüne nüşḥa-i fiğân oğunur
Bahâr olursa eger ders-i gülsitân oğunur

⁶¹ 18 - b

⁶² 18 - b

2. Gönülde sūziş-i gamdan fiġān degül her şeb
Diyār-ı miḡnetüñ iḡrākı var ezān oġunur
3. Ḥuzūr-ı pādişeh-i kişver-i maḡabbetde
Esāmemüz bizüm ednā-yı ‘āşıkān oġunur
4. Ḥaṭ-āver oldı o meh muşḡaf-ı cemālinde
Sevād-ı ḡaṭṭ-ı ruḡı sūre-i duḡān oġunur
5. Cevāhir-i sūḡanuñ düşmez elden iy FĀ’İĶ
Bu ġüne nazm-ı ḡōş-āyende her zamān oġunur

063.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bāķī

1. Zaḡm-ı sīnem ol gözi mekkāre ġāyet ḡōş gelür
Yara açarsam revādur yāre ġāyet ḡōş gelür
2. Tütīyānuñ minnetin keḡḡāl ḡahrın çekmeden
Ḥāk-pāyuñ dīde-i ḡünbāra ġāyet ḡōş gelür
3. Eylese cevır ü cefā mihr ü vefādur ġāyetī
Ḥaḡ budur ki ‘āşık-ı ġam-ḡāra ġāyet ḡōş gelür
4. Bir ‘aceb dārü’ş-şifādur kūyı derd ehline kim
Anda hep nā-ḡōş varan bī-çāre ġāyet ḡōş gelür
5. Cāna rāḡatdur ser-i kūyuñda āḡ itdükleri
Ol havālar BĀĶĪ-i bīmāra ġāyet ḡōş gelür

064.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
Ṭāhir

1. 'Azm eyleyüp meykedeye cām-ı muşaffa çekelüm
Heves-i la' lüñ ile bāde-i hamrā çekelüm
2. Mazhar-ı nazre-i şad hışm ü 'itābuz her gāh
Gelüñ ol āfeti teşhīr için esmā çekelüm
3. Tiğ-ı meh şu' le-i hicrānı başup bağrumuza
Ya' nī kim sīneye bir dilber-i ra' nā çekelüm
4. Ğam-ı hicrānımızı yāre beyān eylemeden
Şafha-i sīneye şad harf temennā çekelüm
5. Künc-i meyḥānede bir Ṭāhir-i mestāne şıfat
Heves-i la' lüñ ile bāde-i hamrā çekelüm

065.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bāḳī Efendi

1. Lāleler bezm-i çemende cām-ı 'işret gösterür
Devletinde ḥusrev-i gül 'ayşa ruḥşat gösterür

⁶⁴ 19 - a

⁶⁵ 19 - a

2. Mevsim-i gül ʿid ile yāre muşāhib düşdiler
Bir birine iki dilberdür maḥabbet gösterür
3. ʿİdgehde varalum dūlāba dilber seyrine
Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür
4. ẖaddüne ẖul olmağa gülşen derilmiş ẖarşuḡa
Servler ẖırmış çemen-şahnda ẖāmet gösterür
5. ʿĀşıkı bī şabr u ārām eyleyüp seyyāḡ ider
Memleket seyr itdürür ʿışkuḡ vilāyet gösterür
6. Bī- sūtün-ı ġamda BĀĶĪ seng-i miḡnet kesmede
Şöyle üstād oldı kim Ferhāda şanʿat gösterür

066.

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Behiştī

1. Çün tāze ruḡuḡ bezm-i çemende güle düşdi
Ağlarken işitdi anı bülbül güle düşdi
2. Kāküllerüḡe tālib olup gülşene vardum
Evvel nazarum tāliʿi gör sünbüle düşdi
3. Hüsnuḡ gülüḡe tālib olāldan dil-i ʿuşşāk
ʿĀlemlere iy ġonçe-dehen ġulgüle düşdi
4. Bezm-i ezelüḡ her kişi bir nesnesin aldı
Yağmāda bizüm destümüze ulüle düşdi
5. Bir ʿāşık-ı maḡrüm idi bezmüḡde BEHIŞTĪ
Laʿl-i lebinüḡ ḡazzın umalı müle düşdi

067.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
Derviş Kandı

1. Emr-i ma' ruf nehy-i münker ile sultānlık budur
Bağma bir mūra haqāretle Süleymanlık budur
2. Yıkma gönülün bir ġarībın atma Beytu'l-lāha taş
Tābi' -i nefis ü hevā olma müselmanlık budur
3. Haq-şinās ol dāmenünle ört göziñle gördüğün
Kimseniñ ' aybın yüzine urma insānlık budur
4. Darb u ġarb ile dime ortaları kıldum zebün
Kendi nefsüñi helāk it şāh-ı merdānlık budur
5. Hile vü tezvīrine aldanma sultānum şağın
Rūbeh-i dehrün zebünü olma arslanlık budur
6. Anlamayup cān ġidāsın ġāv-ı ten-perver gibi
Kılasın endiše-i mer' āda ġayvānlık budur
7. Neş' e-i cām-ı şafā-yı Haqla bī-ħod ol yūri
İşte cānum KANDİYĀ ' ālemde ġayrānlık budur

068.

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -
Bāķī

⁶⁷ 19 - b

⁶⁸ 20 - a

1. Dil derdini ğamuñla dil-efġār olan bilür
Bīmār ħālını girü bīmār olan bilür
2. ʿİşkuñ ğamuyla sırrını eşk-i revānumuñ
Cüyā-yı yār u aşık-ı dīdār olan bilür
3. Āsīb-i rūzgārı ğülsitān-ı dehrde
Sen serv-i ğülʿ izāra hevādār olan bilür
4. Cān acısını ħaste-i derd-i firāk olan
Dil-dāde-i nigār-ı sitemkār olan bilür
5. Sevdā-yı zülf-i yār ile BĀĶĪ ne çekdigün
Bend-i kemend-i ʿişka giriftār olan bilür

069.

Mefʿ ülü Fāʿ ilätü Mefāʿ ilü Fāʿ ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -
Bāķī

1. ʿĀlemde zerre deñlü degülken vücūdumuz
Müşkil budur ki zerreten artuķ ħasūdumuz
2. Evtār-ı çeng-i bezm-i şafāda şanur gören
Künc-i belāda gözden aķan iki rūdumuz
3. Tāc-ı zümrüdi görünür var ise meger
Bālā-yı serde illere dūd-ı kebūdumuz
4. Zer-beft cāme geydi ser-ā-ser şanur gören
İtse iķāta cismümüzi yanar odumuz
5. BĀĶĪ metaʿ -ı nazm ile bāzār-ı dehrde
Cevr-i li ʿām u miķnet-i eyyām sūdumuz

070.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Bāķī

1. Hele ben şöyle kıyās eylerüm iy ğayret-i hūr
Kūyuņa nisbet ola ğülşen-i cennetde kuşūr
2. Bezm-i hecründe müjeņ nişteri mızrābından
Reg-i cān nāle kıılır niteki tār-ı tanbūr
3. Leblerüņ ma'ili kaçmaz haţ-ı nev-hāsteden
Ğam degül tālīb-i nūş olana nīş-i zebūr
4. Ser-i kūyuņada benüm āh-ı seĥergāhlarum
Ne bilür ' ışķ elemin çekmedi ol daĥı uyur
5. Ruĥlaruņ medĥini eflāke çıkardı BĀĶİ
Şevkten tıldı bu ğün nūr ile Beytū'l-Ma' mūr

071.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

Bāķī

1. Fermān-ı ' ışķa cān ile var inķıyād[umuz]
Ĥük-m-i kazāya zerre kadar yok ' inād[umuz]
2. Baş egmezüz edāniye dūnyā-yı dūn için
Allāhadur tevekkülümüz i' timādumuz

⁷⁰ 20 - a

⁷¹ 20 - a

3. Biz müttekâ-yi zer-keş-i cāha tayanmazuz
Hakkuñ kemāl-i luḡfunadur istinādumuz
4. Zühd u şalāḡa eylemezüz ilticā hele
Tıtdı egerçi ‘ālem-i kevni fesādumuz
5. Meyden-i şāfā-yı bāḡın-ı ḡumdur ġaraż hemān
Erbāb-ı zāhir aḡlayamazlar murādumuz
6. Minnet Ḥudāya devlet-i dūnyā fenā bulur
BĀĶĪ ḡalır şaḡife-i ‘ālemde adumuz

Der Faşl-ı Kūçek

072.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
Yümmī

1. Şāfā-yı büse-i la‘ lün şerāba nāz eyler
Füruġ-ı mihr-i ruḡuñ āfitāba nāz eyler
2. O şūḡ-ı bī-bedelün genc-i vaşl iy Yümmī
Tılsım-ı daḡme-i Efrāsyāb’a nāz eyler

073.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bāḡī

⁷² 20 - b

⁷³ 20 - b

1. Sīnesine yaqmada ŧem^ç -i ruhuñ ŧevk ile dāğ
Māh-1 enver mihr-i ^ç ālem-tābdan yaqar çerāğ
2. Bī sūtūnı gülŧen itmiŧ hūn-1 çeŧm-i Kūh-ken
^ç Āŧıka sevdā-yı vaŧl-1 yār ile dāğ ŧsti bāğ
3. Gül gibi ter-dāmene teŧbīh iden kimdür seni
Yāsemen gibi cihānda alnuñ aqıq yüzüñ ağ
4. Māh-1 çarlı ŧzre nedir bilmek dilersenğ ol sevād
Yağdı yāre sunmağa devrān turunc ŧstine dāğ
5. [ŧem^ç] veŧ sūz-1 derūnıñ ^ç arz ider BĀĶĪ saña
[Yana yana kalmadı] bī-çārenüñ bağrında yağ

074.

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bāķī

1. Dōndi bezm-i bağda bir dilber-i ŧannāze gül
Cilve-i hūsn eyledi girdi libās-1 nāze gül
2. Elden evrāķın ŧālup yer yer uçurdu göklere
Beñzedi bir dilber-i ŧūh-1 kebūter-bāze gül
3. Sīnesin çāk eyledi mest-i ŧabūhīler gibi
ŧubh-dem mürğ-i çemenden gūŧ idüp āvāze gül
4. Vaŧf-1 hūsn-i yār ile bir tāze dīvān bağlasun
Tār-1 zūlf-i hūrdan bend eylesün ŧīrāze gül
5. Bāğ-1 hūsn-i ŧāha bağ görmek dilersenğ BĀĶĪyā
Baht u devlet nev-bahārından açılmış tāze gül

075.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Bāķī

1. Gül gibi olmaķ dilersen şād u ħurrem iy göñül
Lāle-veş elden düşürme cāmı bir dem iy göñül
2. Devr elinden kāse kāse yuttuğum ħanlardur ol
Ķatre ħatre tamlayan gözden dem-ā-dem iy göñül
3. Devlet-i dünyā için hergiz ne ħam-gin ol ne şād
Ber-ħarār olmaz bilürsin ħāl-i 'ālem iy göñül
4. Gülşen-i kūyında me'vā bulsa ol ħūrīveşün
İħtiyār eyler mi bāğ-ı ħuldī ādem iy göñül
5. Devr ider BĀĶī-şifat ħurşīd o māħuñ menzilin
'İşķ ser-gerdānudur Allāhu 'ālem iy gö[ñül]

076.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Derviş 'Ömer

1. 'Āşıķlaruñ öldürmek ise sende mürüvvet
Taħsīn senüñ bāzūña ħollaruña ħuvvet
2. Dā'im baña cevri ile cefādur işüñ ammā
Şimden girü ħıl mihr-i vefākār u nübüvvet

⁷⁵ 20 - b

⁷⁶ 21 - a

077.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Hıfzî

1. Mihmānī-i kes-i çeşm-i peder çok sürmez
Şu' le-i meş' al-i peyveste şehir çok sürmez
2. Hâce-i eṭ' ame min eş' abe mücmel beste
Diğer iklime ider zūd-ı sefer çok sürmez
3. Şahş-ı hâtır-şiken olsa da āhen-püş
Nāvek-i āh-ı şehergāh geçer çok sürmez
4. Renk aşlına elbette yine rāci' olur
Tābiş-i şermī-i ruhsāre-i ter çok sürmez
5. HIFZİYĀ bağ-ı cihān içre hemīn huşk olmaz
Zeyn ider naḥl-i berūmendi şemer çok sürmez

078.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
Bāḳî

1. Gözüm yaşına ol la' l-i leb-i sīr-āb olur ba' iş
Demādem kana iy sākī şarāb-ı nāb olur ba' iş
2. Semā' a girse n'ola cām-ı meyden zāhid-i hüşyār
Ki raşş- ı zerreye hürşid-i ' ālem-tāb olur ba' iş

⁷⁷ 21 - a

⁷⁸ 21 - a

3. Şürāhī nālesin artursa n'ola cām-ı şahbādan
Fiğān-ı 'andelībe çün gül-i sīr-āb olur ba' iş
4. Firāğ-ı dürr-i dendānuñla cārī gözlerüm yaşı
Bu baħr-i bī-kerāna ol dūr-i nā-yāb olur ba' iş
5. Vücūdum ħānesin seyle virür BĀĶĪ gözüm yaşı
Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur ba' iş

Der Faşl-ı Şabā

079.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hālūmi tā ' aşık-ı zār olmayınca bilmedün
Derdümi derde giriftār olmayınca bilmedün
2. Hār-ı ğamda ben belālī bülbülün çekdüklerin
Sen de bir serve hevādar olmayınca bilmedün

080.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olayın ' ışkuñla ben pā-māl sen rif' atde ol
Ben ölürsem ğam degül hicr ile sen şıħhatde ol
2. Ben perīşān olayım zülfün gibi iy māh sen
Şem' -i bezm-ārā gibi her gice cem' iyyetde ol

⁷⁹ 21 - b

⁸⁰ 21 - b

Beste-i Şabā Uşūliş-Ḥaremeyn

081.

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -
Vecdī

1. Luṭf-ı felek illere ābı şarāb ider
Dil-teşne-i maḥabbete baḥrı serāb ider
2. VECDİ taḥammül eyle sipihrüñ cefāsuna
Bir gün ola ki eyledüğinden ḥicāb ider
Yale lel lel lel lī Tere lel lel lel le le le lel lel lī

082.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Velehu Semā' i

1. Bend yine çözülmüş o gümüş sīne açılmış
Şān daḥme-i der-beste-i gencine açılmış
2. Ḥābından emīn gözleri mestāne uyanmış
Der-beste olan meygedeler yine açılmış

⁸¹ 21 - b

⁸² 21 - b

083.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Dilber olıcak ol meh-i tábān gibi olsa
Āheng-i ruḥ-ı ḥurşid-i raḥşān gibi olsa
2. Çokdan anı bāzār-ı maḥabbetde şatardum
Cānānum eger Yūsuf-ı Kenān gibi olsa

084.

Beste

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Şandum ki hemān şems ü kamer bir yire geldi
Alnında görince o zer-i lem' a-fezāyı

Āh cānım yele lele lele lele lele lī yele lele bir yire geldi
2. Alnında degildür görinen ol mehūḥ altun
Seyr iyle sipihr üzre o ḥurşid-i ziyāyı

Āh cānım yele lele lele lele lele lī yele lele bir yire geldi

⁸³ 21 - b

⁸⁴ 21 - b

085.

Tārīh-i Maḳām-ı Şeyḫ İṣā Der-Mıṣr

Mef'ülü Fā' ilātün

-- + / - + --

Rāsiḫ

1. Destür-ı 'ālem-ārā
Bü'l-Ḥayr Ḥacī Pāşā
2. İḫlaş ü himmet ile
İtdi bu ḫayr inşā
3. Çün kim tamām oldı
Bu cāy-ı rūḫ-baḫşā
4. Rāsiḫ dinildi ānuḫ
Tārīḫi Ḥayr pāşā

Sene 1113 (M. 1701/1702)

086.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Bāḳī

1. Cür' ādan abdāla gerçi maḫzenü'l-esrārdur
Rind-i dürd-āşāma sāḡar maḫla' u'-l envārdur
2. Gülsitān-ı bezme sāḡar gonçe-i sır-āb ise

⁸⁵ 22 - a

⁸⁶ 22 - a

Āteşin ruhsarı sâkîniñ de bir gül-nârdur

3. Her gedâ-tab^ç anlamaz âyin-i Cemdür bezm-i mey
Bunda bir şâhâne şavru özge^ç âlem vârdur
4. Dâm-ı âğuş içre düşmez ol tezerv-i hoş hırâm
Dâne-i eşküm egerçi lülû-yı şeh-vârdur
5. ^ç Işık ile kıddüñ büküp Zünnün-ı vaqt olsañ yine
Kâm-rân ol kimsedür kim Mâlik-i Dînârdur
6. Mihr-i ^ç âlem-tâb olupdur ol büt-i meh-veş bu gün
Aña nisbet mâhı gör bir şüret-i dîvârdur
7. Ol şanemden BÂĶîyâ bir büse da^ç vâ kııl yürü
Söylemezse öp hemân ağzın sükût ikrârdur

087.

Beste

Molla Üsküdarî
Uşûliş Muhammes

Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün
Muzârî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. İy hüsn-şu^ç le süz-ı cihân mâh-peykerüm
Ĥasret-nezâre rüyına mihr-i münevverüm
Derd-i firâķ-ı cānuma geçdi yetiş yetiş

Sermâye-i sürür-ı dilüm nâz peykerüm
Cānum benüm efendicegüm şüh dilberüm
2. Nâgâh çeşm-i cānı düçâr eyleyüp kızâ
Oldı dil-i nezâracıgüm mübtelâ saña
Ĥüsn ü cemâlün^ç ışkuña cevı eyle baña

Sermāye-i sūrūr-ı dilüm nāz peykerüm
Cānum benüm efendicegüm şūh dilberüm

3. [.....] arzū-yı dil-i vişālūje
Men^ç itme bārī dīdemi seyr-i cemālūje
Luṭf eyle gāhī nūzhet-i ḥāṭır-ı melālūje

Sermāye-i sūrūr-ı dilüm nāz peykerüm
Cānum benüm efendicegüm şūh dilberüm

‘ Arz-bār-ı Devr-i Revān

088.

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
Sālim

1. Gözümde ‘ aynı külḥandur hezārān gülsitān olsa
Göñül eglenmiyor sensiz cihān bağ-ı cinān olsa
2. Ben ölçdüm biçdüm ancak sāde bir nezzāredür hişsem
Ḳumaş-ı vaşlūḡ ‘ ālemde ne rütbe rāyegān olsa
3. Ne mümkün her perī-eṭvāre ādem mübtelā olmak
Senūḡ gibi olursa baḡa bir şūh-ı cihān olsa
4. Saḡa ben ḡanḡı bir rāzum diyem derd-i derūnumdan
Yitişmez sergüzeştüm naḡle her müyum zebān olsa
5. Nedür bu germ ü serdi rūzgāruḡ tā-be-sāmanum
Taḡammül itmez ādem buḡa baḡır-ı bī-girān olsa
6. Baḡılmaz her perī-ruḡsāre iy SĀLİM cihān içre
Tenāşüb cümleten ber-cā olup dilberde ān olsa

⁸⁸ 22 - b

Beste-i Horāsān Ūşūliş Şūfiyān

089.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zülfüne dil virmeyen hâtır perîşān olmadı
Pâyüne yüz sürmeyen hâk ile yeksān olmadı
2. Doğmadı hürşid-i 'ālem-tāb-ı devlet 'āşıkā
Dil-rübā kim 'ālem-i vuşlatda 'üryān olmadı

090.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bākī

1. Cāmuñ eṭrāfin kaçan kim seyr ider āvāreler
Çarḥ-ı mīnā-fāmı gūyā devr ider seyyāreler
2. Yazamaz ebrūlaruñ rāsına beñzer bir hilāl
Māh-ı tābān bunca yıllardur mişālin kâreler
3. Sen meh-i bedrūñ ziyāsın virmek olmaz 'āleme
İttifākī bir yire cem' olsalar meh-pāreler
4. Bir kul oğlı dilberūñ kūyında qaldı cān u dil

⁸⁹ 23 - a

⁹⁰ 23 - a

Ḳapuya çıkmaz görünmez n'eylesün bî-çâreler

5. Sâķīyâ gülgün veş gel bâde-i gülgünü sür
Lâle-reng olsun kızarsun ol iki ruhsâreler
6. Derdine dil zaḥmınuñ ' ışķ ile dermân eyledüm
Şimdi ' ışķuñ derdine düşdüm bulunmaz çâreler
7. Şâh-bâz-ı tab'umuñ pervâzın urmaz kimseler
Çâre iy BĀĶĪ hemân oldur önince varalar

091.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Bâķī

1. Yaşımız dökmege o dürr-i ' Adendür ba' iş
Göñlimüz düşmege ol çâh zeķandur ba' iş
2. Ṭurra-i ṭâli' imüñ böyle perîşânlığına
Yine ol zülf-i pür-âşüb u fitendür ba' iş
3. Süñbülün nükhetüdür başuma sevdâ getüren
Çekdigüm miñnete göñlümde bitendür ba' iş
4. Rûḥ-ı pāk ol yirüñ eflāk ola mânend-i Mesîḥ
Ḳalmağa ḥāk-i mezelletde bu tendür ba' iş
5. Ḳafes-i ğamda yatur ṭūṭī-i ṭab' -ı BĀĶĪ
Çekdügi ḳahra anuñ luṭf-ı süḥândur ba' iş

⁹¹ 23 - a

Der Faşl-ı Rast

092.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [Gülsitān]-ı ğamda bülbül gibi nālān olduğum
Ġam beyābānında ser-gerdān ü ħayrān olduğum
2. Āteş-i hicrān ile sūzān ü giryān olduğum
Hep seninçündür benüm yolında ħurbān olduğum

Rāst Uşūlüş Şakīl

093.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

Murabba' Derviş 'Ömer

1. Mümkün mi mā' il-i leb-i cānāne olmayam
Sākī vü şarāb ola mestāne olmayam
2. 'Āşık olam revā mı ħarābāta düşmeyem
Mecnün olmada sākīn-i vīrāne olmayam

⁹² 23 - b

⁹³ 23 - b

Muhammes

094.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mübtelāyam gerçi saña bî-vefāsın n'eyleyem
Gördigün her yād ile sen āşināsın n'eyleyem
2. Bir ṭabīb-i cānsın ammā bî-devāsın n'eyleyem
Çağ murādımca güzelsin pür-cefāsın n'eyleyem

095.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Bāḳī

1. Şanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sinede tīğ-i ğamı ğamze-i cānānumdur
2. Ḥāb-ı ğafletde baht-ı siyāham ammā
Giceler 'ālemi bî-dār iden efgānumdur
3. Görinen encüm ü eflāk degildür iy meh
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd dil ü cānumdur
4. Ney-şeker vaşf-ı lebün yazduğımı tıydı [meger]

⁹⁴ 23 - b

⁹⁵ 23 - b

Ki kemer-beste-i kilik Şeker efŐānumdur

5. Zāhirā gerçi gedā-Őuretem ammā BAKİ
Maĥzen-i genc-i ma' ānī dil-i vīrānumdur

Şarkı-yı Fer Beste

096.

Fe' ilātün Mefā' ilün

++ -- / + ---

Őoca ' Osman

1. Yamandur hier ile ĥālüm
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
Nedir cürmüm be hey zalim
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
2. Uyup aĥyāra iy meh sen
Fezāyı eyledüĥ gülşen
Beni öldürdi ĥayret sen
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
3. Senüĥcün ĥaste vü zārem
Ėam-ı ' ışķuĥla bīmārem
Budur cürmüm ki ĥam-ĥārem
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
4. Çıķup seyre Őafālarla
AlıŐduĥ nā-sezālarla
Celīs oldun gedālarla
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
5. Ťutıp dāmānuĥı ferdā
Nigāhuĥdan idem Őekvā
Diyem maĥŐerde vāveylā
Baĥa yār olmaduĥ gittüĥ
6. Olup gül gibi ter-dāmen
PeriŐān mā-cerālardan

Şikāyet iderem senden
Baņa yār olmaduñ gittüñ

097.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bākī

1. Ruḥuñ 'aksiyle şahn-ı dīde bāğ-ı gülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüñ ḥayliden ḥātır-nişānumdur
2. Göñül inler ğamundan dem-be-dem rūḥ-ı revān ağlar
Bu bağun çeşmesārı hep benüm eşk-i revānumdur
3. Temāşa-yı gül-i gülşende ārām eylemez cānum
Ser-i kūyuñda cānānuñ ğaraż ārām-ı cānumdur
4. Şirār-ı nār-ı āhumla sipihrüñ ṭāsı pulladı
Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur
5. Yaşum deryādur iy BĀKĪ içinde şāh mercānı
Ḥayāl-i naḥl-i balā-yı nihāl-i ergavānumdur

Güfte Maḳām-ı Ḥorāsān

098.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [...] raḥşan giyüp tutduñ fenā mülkin vaţan
Ehl-i tecrīdem ḳabül itmem 'abā vü pīrehen
2. Her 'abā vü pīrehen giysem mişāl-i ğonçe ben
Hep senüñçün itmişem çāk-i ğirībān-ı beden

⁹⁷ 24 - a

⁹⁸ 24 - b

Görem olsun her ' abā egnümde pīrāhen kefen

099.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Bāķī

1. Gerçi ğāyet mestdür ol nergis-i hūn-rīzler
Çatı geçkindür velī ol ğamze-i ser-tīzler
2. Sen yatarsın mesned-i hūsn üzre h'āb-ı nāzda
Halkı uyutmaz fiġān u nāle-i ūeb-hīzler
3. Yaġdılar dil kişverin cevı ile tālān itdiler
Dilberān-ı ūūh ūehr-āşub u ūūr-engīzler
4. Meclīs-i ' ıūkuñda çengī Zühre deffāf āfitāb
N'eylesün raķş itmesün mi zerre-i nāçizler
5. Ğam degül BĀĶİ iney açılmasa ol gül-' izār
Ser-girān olurlar ekşer ğonçe-i nev-hīzler

0100.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Bāķī

1. ūöhret-i hūsnüñe erbāb-ı sūhandur bā' iş
Revnāķ-ı bezm-i güle murġ-i çemendür bā' iş
2. Naħl-i zībā ile nāzük tenidür meyle sebeb
Ne ķad-i serv ü ne sīmā-yı semendür bā' iş

⁹⁹ 24 - b

¹⁰⁰ 24 - b

3. Girye kılsam ne 'aceb hāk-i derīnden dūram
Hep ġarīb aġlamaġa ħubb-ı vaṭandur bā' iş
4. Perde-i nāleleri çıķsa Hüseynīye n'ola
Velī zār itmege ol vech-i ḡasendür bā' iş
5. Tūṭīyi lezzet-i ġüftārı giriftār eyler
Derd ü ġam çekmege BĀĶīye bu fendür bā' iş

101.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Ṭālib Efendi

1. Niçe bir ḡāṭır-ı zaḡmet-keş-i tedbīr idelüm
Ba' d-ezīn maṭlab-ı vābeste-i taḡdīr idelüm
2. Alalum şūretinüḡ naḡşını meh-pārelerüḡ
Levḡ-i endīşe-i mecmū' ayı taşvīr idelüm
3. Niçe bir zūlmet-i ekdār-ı ḡumārı çekerüz
Ḷaşr-ı cāmı bir iki cām ile tenvīr idelüm
4. Bir zamanda olalum zevḡ-i riyāzet me'nūs
Niçe bir ḡavşala-i arzūyı seyr idelüm
5. Dergeh-i meygede irşād yiridür biz varalum
ṬĀLİBĀ şıdḡ ıla ġuş-ı nefes-i pīr idelüm

102.

Beyit

¹⁰¹ 25 - a

¹⁰² 25 - a

1. ʿ Ārızuñ mir'ātına āb-ı zülāl olmaz şebih
Dostum āyineye bağ görmek isterseñ nazır

103.

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Ṭālib Efendi

1. Bir laḥza beni firḳate yār eyleme yā Rab
Cismi ğam-ı hicr ile nizār eyleme yā Rab
2. Endiše-i ađyārı ki virme baña yā Rab
Bülbül gibi miḥnet-keş-i ḥār eyleme yā Rab
3. Bī-dāne-i vaşl olsa dağı murğ-i dil-i zār
Gülzār-ı temennāya hezār eyleme yā Rab
4. Ben mışr-ı ğam-i pür-güneh-ālūde za' ifem
Esbāb-ı riyāyı baña yār eyleme yā Rab
5. Bir dilberi ol şūḥ-ı cefā-cū gibi bī-raḥm
Bir ʿ āşık-ı ṬĀLIB gibi zār eyleme yā Rab

Devr-i Revāne Şarkı Maḳām Zır-i Kūleh

104.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Nermī

1. Ne serve meyl ider tab' um ne ʿ ar ʿ ar seyr ider cānum

¹⁰³ 25 - a

¹⁰⁴ 25 - b

Ḥayāl-i ḳadd-i yārumdur benüm serv-i ḥırāmānum

Cihānı iṅledür bülbül gibi feryād u efgānum
Ḳapuṅda bir gedāyam luṭf u iḥsān eyle sultānum

2. Revā mı dergehünjde dil ola pā-māl iy meh-rū
Muḳarrerdür firāḳuṅla düşem şahrāya ben yā hū

Benüm tāk-ı serümdür dilberā ol zülf-i ‘anber-bū
Ḳapuṅda bir gedāyam luṭf u iḥsān eyle sultānum

3. Esīr-i bende-i ‘ışḳuṅ olalı zār oldı çün kārüm
Ḥalāş olmaz ḥam-ı zencīr-i sevdādan dil-i zārüm

Teraḥḫum ḳıl bu NERMī-i kemtere iy māh ruḥsārüm
Ḳapuṅda bir gedāyam luṭf u iḥsān eyle sultānum

105.

Mef’ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Ṭālib Efendi

1. Çeşm-i ğāzab-ālūde-i cānāne baḳılmaz
Ol ğamze-i fettān ise mestāne baḳılmaz
2. Bī-bāk der-āğuş idegör mūy-miyānı
Bunda sitem-i ḥançer-i bürrāne baḳılmaz
3. Bir fitne ḳopar germ nigāh eyleme nā-gāh
Mestānedür ol āfet-i devrāne baḳılmaz
4. Çekse n’ola uşşāk rehūṅ ḥākini çeşme
Bu ‘ışḳ ilidür kühl-i Şifāhāna baḳılmaz
5. Eşküṅ o ḳadar ‘ālemi seyl itdi ki ṬĀLIB
Yanında anuṅ lücce-i ‘ummāna baḳılmaz

106.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --
Hayretî

1. Ramazānum niçe bir şā'im-i hicrān olalum
İyd-i vaşluña irişdür bizi qurbān olalum
2. Çün kaşuñ gurre-i İyd oldı yüzüñ rüz-ı sa' id
Biz n' için şavm-ı firākuñda perişān olalum
3. Arz-ı hüsn it görüp iy māh hilāl ebrūñı
Yine İyd oldı deyü hurrem u handān olalum
4. Deñiz ol kulağuña koyma sözün zühhāduñ
Gel berü t̄alib-i dürrāne-i İrfān olalum
5. Ramazān oldı diyü mey-i nāba yaşağ
HAYRETİ biz dañi şimden girü hayrān olalum

107.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bākî

1. Kıldı āfākı münevver t̄al' at-ı raşşān-ı İyd
Halka dibālar geyürdi māh-ı nūr-efşān-ı İyd
2. Cāme-i dibā ile t̄āvus-ı zerrīn-bāldur
Dil-rubā kim eyler ol ref̄tār ile cev̄lān-ı İyd

¹⁰⁶ 26 - a

¹⁰⁷ 26 - a

3. Şalınur her şāḥ-ı gül nāzūk nihāl-i ergavān
Bāğ-ı cennetden nişān virdi bahāristān-ı ʿıyd
4. Sāḳiyā rıṭl-ı girān eksük gerekmez aradan
Yaḥşı ağırılanmaḳ ister ḥāşılı mihmān-ı ʿıyd
5. Şimdi tiğ-i cevı ile öldürme ḳurbān olduḡum
ʿıyd-ı eḏḥā geldüḡinde idesin ḳurbān-ı ʿıyd
6. Ayaḡuḡ tozıyla vezn itmez yirin ehl-i naẓar
Ṭoṭolu Yūsuf-liḳālarla bu gün mizān-ı ʿıyd
7. ʿĀşıḳa iḥsan ise maḳşūd elün-den dōstum
Dest-i būsunduı muḥāşşal BĀḲİye iḥsān-ı ʿıyd

108.

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -
ʿUlvi

1. Gerçi kim ʿāleme çok dilber-i mümtāz gelür
Ḥaḳ budur kim saḡa beḡzer güzelüm az gelür
2. Ḥaşra dek dāmenün elden ḳomaz āvāre gönül
Sen anı şanma cefā itmek ile vaz gelür
3. Ḥasret-i ḥalün ile ben kes ü tenhā olalı
Bezm-i ḡamda meges āvāzı baḡa sāz gelür
4. Kime ḳaşd itdi ʿaceb yine ḥarāmī ḡamzeḡ
Gūş-ı cāna ser-i kūyuḡda bir āvāz gelür
5. Gerçi yüz biḡ bulunur yoluḡa cāḡlar virici
Şanma ʿULVİ gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāz gelür

109.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ahī Mısrī Efendi

1. İy ğarīb bülbül diyāruñ qandadır
Bir haber vir gül-‘ izāruñ qandadır
Sen bu yirde kimseye yār olmaduñ
Var senüñ elbetde yārüñ qandadır
2. Bir enīsüñ yoq ‘ aceb ğurbetdesin
Rāhatuñ terk eyleyüp miñnetdesin
Gice gündüz bilmeyüp hayretdesin
Yār senüñ leyl-i nehāruñ qandadır
3. Gökde uçarken seni indirdiler
Çār ‘ unşur bendlerüñe urdular
Nūr iken aduñ NİYĀZİ virdiler
Şol ezelki i‘ tibāruñ qandadır
4. Ādeti günden güne feryāduñ senüñ
Āh u efgān oldu mu‘ tāduñ senüñ
‘ Işq içinde kimdür üstāduñ senüñ
Yār senüñ şabr u qarāruñ qandadır

110.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Ahī Mısrī Efendi

1. Devr idüp geldüm cihāna yine bir devrān ola
Ben gidem bu ten sarāyı yıkılup vīrān ola

¹⁰⁹ 26 - b

¹¹⁰ 27 - a

2. Cüş idüp ‘ummān cān u cismim gemisi dağıla
Yırlar altında tenüm toprağ ile yeksān ola
3. Bu vücūdum dāğı kalğa atıla bu yükler gibi
Şeş cihātum açıla bir haddi yoğ meydān ola
4. Dört yanumdan nār ü bād ü āb ü hāk ide hücūm
Benligüm inler olup bu varlıgum tālān ola
5. Dağıla terkībüm otuz iki harf ola tamām
Noқта-i sırram қамунуғ gevherine kām ola
6. Yevm-i tūblā ol gün her māni‘ bu şūret-gīre
Kimi nebāt kimi hayvān kimi insān ola
7. Қабрүме dostlar gelüp fikr ideler aḥvālūmi
Her biri bilmekte ḥālüm vālīh ü ḥayrān ola
8. Her kim ister bünyādını derd-mendi ol zamān
Sözlerini oқuyup da sırrına miḥmān ola

111.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Tārīh-i Ḥāne

1. Bāreka’llāh mūrtefa‘ ra‘ nā maḳām
Şevḳ zevḳ ü cān-fezādur bu maḳal
2. Oldı bünyādına müstes‘id bu cāy
Şaḥibini ḥaḳ ide ehl-i düvel
3. Ḥüsn-i naḳşın eyleyen üstād aḳa
Bezī-i himmet eyleyüp bir ḥōş ‘amel

¹¹¹ 27 - a

4. Her arafdan ādeme seyri olur
Bā' is-i kesb-i řafā ref' -i kesel
5. řāhibin bu hāne maṭbū' -ı latīf
İre dā'im eyleye Hāḡ 'izz ü cell
6. Her zamān da kām-yāb-ı 'izz ile
Hem řaḡihū'l-cism ider seyr-i ezel
7. Didi itmāmına tāriḡ mühürdār
Resmī zibā-hāne Hāḡḡā bī-bedel

Sene 1143 (M. 1730/1731)

Hüseyni

112.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yine řaḡn-ı emen reşk-i cinān olduğı ağlardur
Görinen cā-be-cā nergis degül zerrin ayağlardur
Bahār oldu bahār 'āřıklara dağ üsti bāđlardur
Mekānum řimdi mecnūn gibi gök sünbüllü dađlardur
2. Yoluğ uğrarsa luṭf eyle řabā 'arz eyle cānāne
Yüzüğ sür hāk-i pāyine elüğ irmezse dāmāne
Ėam-ı 'işkuğıla düşmişdi nice dil beyābāna
Mekānum řimdi mecnūn gibi gök sünbüllü dađlardur

Nāzeninüm 'işve-bāzu meh-cebinüm çor benüm ḡālümü yār*

¹¹² 27 – b

* : Murabada bend sonunda tekrar edilen bir söz olabilir.

Beste Hüseynî

113.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Rüfûyî

1. Seniñçün h'âb-ı rāhat çeşm-i giryānumla düşmendir
Bisât-ı istirāhat cism-i sūzānumla düşmendir
2. Gidelden tîr-i müjgān yār kākülün elden
RÜFÜYİ 'ākıbet çāker-i yabānumla düşmendür

114.

Ve daħi yirden göklere varınca tertîb budur. Evvel havādur, andan fezādur, andan bulutdur, andan yuğaru zemherîdür, andan evvelki gökdür, andan birbiri üzerine yedi kâat göklerdür, andan sidretü'l-müntehâ, andan levh-i maħfuz, andan kalem-i Cebrâ'il maħâmı andadur. Andan yuğaru melege yol yoğdur eger varsalar 'arşuñ yüzinden meleklerün kânatları yanar, duymazlar. Mi' rāc gicesi Peyğamberimüz andan Refref'e bindi. Cebrâ'il maħâmında kâldı çünkim Kābe Kavseyn'e irdi. Hazret-i Yār ile rāz-ı nāz-ı kemālāt her ne ise vāқи' oldı şeri' at ü hağıķat toğsan biğ kelām dinledi çün tamām oldı. Rasullullah eyitdi "Yā Rabb çün Refrefe bindim ayağuma bir nesne toğındı, girü tîz gitdi, ol ne idi?" Hağğ te'ālā buyurdi: "Ĥabîbüm evvel 'arş idi."

¹¹³ 27 - b

¹¹⁴ 27 - b

Rasullullah didi “Ya n’içün benden tîz ırak gitdi?” Hakk te‘âlâ buyurdi: “Ol senden ırak gitmedi velî sen anı tîz geçdüñ. Şöyle sür‘atle geçdüñ ki ‘arşı nice geçdügi tuymaduñ.” diyü buyurdi. Zîrâ kim mahv u fenâdur Hakk te‘âlâ mekândan münezzehdür. Anda varup kemâlât itdügini murâd-ı tefhîmdür yoḥsa ta‘yîn-i mekân degildür. Yirden vü mekândan vü cümle cihândan münezzeh olan Allah Azîmü’ş-şân birdür. Şerîki vü nazîri yoḥdur.

Şarkı

115.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Dürri

1. Bilmedüñ gitdüñ reh-i ‘ışkuñda püyân olduğum
Heyc-bahş oldı dirîg ümmîd-cüyân olduğum
Ünlemedi ba‘de-i cem‘iyyet perîşân olduğum
Ba‘dezin dest-i cünündür püya gerdân olduğum
İşte ben gitdüm esen ḳal anda ḳurbân olduğum
2. Ḥayfâ kim düşdi gönül bir bî-vefâ cânâne
Dutdı aḥvâl-i dilüm Ḳays veş efsâneye
Oldı vaslün müyesser DÜRRİ-i dîvâneye
İtmedüñ bir kez teraḥḥum bu dil-i mestâneye
İşte ben gitdüm esen ḳal anda ḳurbân olduğum

Şabâ Şarkı

116.

8’li hece ölçüsü

Şırrî

1. Şacı sünbül lâlezârdur

¹¹⁵ 28 - a

¹¹⁶ 28 - a

Ruĥları bir gül-‘ izârdur
Gül-i şad-bergün adı vardur
Gönlüm alan âh beyâz gül

2. Cennet bâğında açılmış
Ĥoş büyi ĥalka saçılmış
Güller içinde seçilmiş
‘ Aĥlum alan âh beyâz gül

3. Gül bülbüle ider imâ
Fiğânunđan inler semâ
Hep güller ser-firâz ammâ
Gönlüm alan âh beyâz gül

4. Severem ben cân u dilden
Şaĥınuram esen yilden
Vâz gelemem beyâz gülden
‘ Aĥlum alan âh beyâz gül

5. ŞİRRİYâ deftere yazıl
Ĥâk-pây ol yâre ezil
Kimi şarı kimi kızıl
Gönlüm alan âh beyâz gül

Gül gül gül pek beyâz gül

117.

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Riyâzî

1. ‘ Işkuñla düşen miñnete cām-ı Cemi n’eyler
Tenhâda ĥayâlünle olan hemdemi n’eyler
2. Ebrūsı elindenĥ tatalum ĥurtula gönlüm
Yâ keşmekeş-i zülf-i ĥam-ender-ĥamı n’eyler

3. Görsün beni ʿ ışk içre ğam-ı Kaysı iden yād
Ber-kend-i hevāsında gezen sersemi n'eyler
4. Seyl-āb-i felek gözlerimūn yaşını sildi
Ammā ki ğam-ı dehr ile vīrānemi n'eyler
5. Dünyā tūtalum ola RīYĀZī'ye müsāʿ id
Yār olmayıcağ dehrde ʿ ış ü demi n'eyler

118.

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāķī

1. Ne cām-ı bāde-i gül-gūna beñzer yār-ı hem-dem var
Ne şadr-ı şofa-i meyḥāne gibi cāy-ı ḥurrem var
2. Beni ʿ ayb eylemeñ dā'im olursam mest-i lā-yaʿ kıil
Ki bī-hūş olmasam āsūde kıılmaz bende bir ğam var
3. Ğam-ı hicrānda ḥālet var dimişler ehl-i derd ammā
Mülāyim dilber-i şūḥuñ dem-i vuşlatuñda ʿ ālem var
4. Ruḥuñ bāğın raķīb-i dīv-siret seyr ider her gün
Yüzüñi göremez yıllarca ammā bunda ādem var
5. Şafā-yı şafvet-i ṭabʿ uñ yiter eglence iy BĀĶī
Bi-ḥamdi'llāh ne ğam yirsin elünde sāğar-ı Cem var

119.

Seyr-i Acāyibāt-ı İskender

¹¹⁸ 28 - b

¹¹⁹ 29 - a

Bir gün deniz kenarında gice ile gider idi, bir mahalle kondılar. Denizden bir hayvân çıktı. Bir taş kadar var idi ve ağzında bir la‘l var, gice içinde aydınlık virirdi. Ol la‘li yire kodı ve anuñ şu‘lesinde otlamağa başladı. İskender’ün adamları görünce bir kerre çağırıp evvel eyitdiler, ol hayvan korkup ve taşı koyup denize kaçdı. Segirdüp, taş alup İskender’e götürdiler. İskender la‘li görüp hayrāñ kaldı. Ve la‘lün eni ve uzunluğu tamam bir ‘arşuñ idi. Ve ol la‘le bir kez nazar idüp gördi ki yedi iklimde ne kadar taşlar ve denizler ve şehirler ve karalar ve cin yirleri ve cezireler ve defineler var ise cümlesin ol la‘lün içinden gördi. Pes şehrinde bir mīl yapıdırup ol la‘li üzerine koyup adına Āyine-i Cihān-Nümā diyü tesmiye eyledi ve ba‘dehū cihānuñ hazīnelerin ve mālın anuñ ile cem‘ ü taḥsīl idüp her ne dilerse işlerdi. Ve böyle birden mazhar-ı ‘ināyet sübhānı olasin yoḥsa hırāş-ı cān ile ne taḥsīl eylesen gerekir.

Ve daḥi Keyḥüsrev didikleri bağızlar İskender’dür bağızlar Süleyman’dur yaḥud Mūsā’dur ve niçeler Efrāsyāb’a dirler. Zīrā tevāriḥ içinde Ġazn-i Keyḥüsrevü’l-leyl ve niçeler “İskender ol idi bunca maḥlūkātı katına cem‘ eyledi māl-i kuvvetle ve şarkı ve ġarbı gezdi ammā bu denlü kuvvet ü ‘ināyet-i Bārī Te‘ālādandur yoḥsa bunca leşkeri gezdirmeye māl nice kâ’ide iderdi. Hemān Ḥaḥḥ’uñ kudret-i nazarına mazhar olmışdur ki iki kerre yüz biñ leşker ile cihānı temāşā eyledi” dir.

Rivāyet-i saḥīḥ budur ki Şehnāme’de yazar, Keyḥüsrev dedikleri ol daḥi bir nāmdār kimse idi. Dānyāl Peyğamber zamānında gelmiş idi ve Buhtu’n-naşr’dan sonra Irāk’ı o zabt itmişdi. Buhtu’n-naşr gelüp Ḳudüs’ü harāb idicek dört peyğamber evlādın böyle alup gitmişdi. Biri Dānyāl idi ki ol vaḥtde daḥi ma‘ sūm idi. Bir gice Buhtu’n-naşr düş görüp cümle kâhinleri cem‘ eyledi, düşüni kimse bilmedi. Āhir peyğamber evlādlarına didi “Siz benüm düşümi bilmek gereksiz yaḥud sizi helāk iderim.” Anlar daḥi bir yire gelüp Ḥaḥḥ’a tazarru‘ itdiler. Ḥaḥḥ te‘āla ol düşi anlara bildirdi. Söylediler. Buhtu’n-naşr bunları azād eyledi. Keyḥüsrev ol zamānuñ pādişāhı idi dirler ve üç yüz yıldan sonra varup şāh zamānında İskender zuḥūr eyledi dirler.

Hikāyet-i ‘Ūc Bin ‘Unuḡ

‘Ūc bin ‘Unuḡ ḡazret-i Ādem peygamberüñ ‘Unuḡ nām bir kızından olmuşdur. Anuñ hikāyeti budur ki Ḥavvā anamız seksen kerre oġlān toġurdu, her toġurdıḡça ikiz toġurup biri erkek ve biri kız toġurdu ve böyle toġanı biri birine virmezlerdi. Ammā sonra toġan kız, evvel toġan ere virilerdi. Zŷrriyet-i Ādem ŷremek iün Ḥaḡḡ‘uñ emriyle böyle iderlerdi. Ammā Nūhuñ anası kendü ile böyle toġan arındaşıyla cem‘ oldular, ḡāmile oldı. Ḥazret-i Ādem aḡvāli bilŷp yanından kız, ovdu. Ol daḡi bir taġa varup anda toġurdu ve ol kızın adı ‘Unuḡ idi. Oġluna ‘Ūc Bin ‘Unuḡ diyŷ ad odı. ‘Ūc bŷyüdi ve mŷbālaġa ile uzun boylı oldı. Ḥattā arnı a olduġda elini baḡr-i ‘ummāna ŷoḡup fil adar bir balıġı ıkarup gŷne arşu tıtip bişŷrŷp yir idi. Gŷnde böyle yŷz balıġ anā‘at ŷzre ġidāsı var idi ve bir gŷn böyle setr-i avret idŷndiġi bez pāresi taġda gezmekle eskiiyŷp ŷehr-i Mışr’a geldi. Nerm ŷ mŷlāyim avāzıyla ŷehrden bir mŷl irakdan didi ki “İy avm benŷm setŷremi yŷniler misiz yoḡsa sizi cŷmle ŷehrŷnŷz ile Baḡr-ı Muḡḡe atayım mı?” diyŷp yavaş avāzıyla aġırınca cŷmle ḡalk bu ne ‘alāmetdŷr diyŷ serāsime oldılar ŷn kendŷlerŷne geldiler ŷehrde ve eḡrāf kŷylerde ne adar bez buldular ise ‘Ūc’a bir setŷre dikŷp virdiler. Belinden aşāġa duḡundı, henŷz dizlerin ŷrtmedi, “ḡoş imdi” diyŷp ıķıp gitdi.

Bu ḡāl ŷzre ŷ biñ yıl ‘ŷmŷr sŷrdi. Nuḡ tŷfānında seyl anuñ toḡuġuna ıķmadı. Tā kim Mŷsā zamānı geldi, ol vaḡitde ‘Ūc, Fir‘ avunuñ apu celisi idi. Ḥaḡḡ teālā Mŷsā’ya nŷbŷvvet virŷp Fir‘ avunı dŷne vardı ammā Mŷsā Fir‘ avun’uñ yanında beslenmişdi. Mŷsā, Fir‘ avun’uñ apısı ullarından ‘Ūmrān’ın oġlıdur. Fir‘ avun Mŷsā’yı besleyŷp tamām yirmi yaşına getirdi. ıḡtıyālardan birin bir ḡabanca ile urup helāk itdi. Ol zamanda Fir‘ avun anı tŷtmaḡ istedi. Mŷsā daḡi ŷu‘ ayb peygamberŷn yanına alsa ŷu‘ aybuñ oyunların gŷderdi. ŷu‘ ayb ana bir ‘aşā virdi, ol ‘aşā eyledŷgim ḡazret-i Ādem anı cennetde Tŷbā aġacından kesŷp böyle ıķarmışdı. Ve ŷu‘ ayb Mŷsā’ya kızın

virdi. Bir gün Mūsā Hārūn'ı görmege hātunuyla böyle revāne oldular. Kış günleri idi. Giderken yolu gayb itdiler. Gice hātunuyla bir maħalde kondılar. Hātunun ağrısı tıtop tığurmak istedi. Mūsā daħi karanlıkda bir aydınlık görüp andan yaħa gitdi, gördi, bir ağacı nūr kaptamış. Anda bir āvāz işitdi. Hele söz çok, ol maħalde ħazret-i Mūsā'ya nübüvvet geldi. Andan Mūsā Mıř' da Hārūn'a buluşup Fir' avun'u dīne da' vet eyledi. Niçe ğavġalar ve ğalebeler oldı. (121.) Āħir Fir' avun cāzūları cem' idüp yire urġānların urdılar, bıraktılar, siħr eylediler, yılanlar oldı. Mūsā daħi elünđen ' asāyı bıraktı, ejder olup anlaruñ yılanların yutdı. Siħr-bāzlar peyġamber olduġın bilüp imāna geldiler. Fir' avun korkup sarāyına kaçdı, ne ideceġin bilmedi. Fir' avun ' Ūc'a eyitdi: “Mūsā'yı helāk idebilür misin?”. “Olsun” diyüp vardı bir taġdan bir büyük tař aldı, başına koyup gelürken Ĥaġġ teālā ' uġab şeklinde bir melek gönderdi; geldi, tařı deldi, ' Ūc'uñ boġazuna geçirdi. Ĥaġġ teālā Mūsā'ya emr eyledi: “var ' Ūc'ı helāk eyle”. Mūsā eyitdi: “Ol bu kadar kadd çeker, benüm kaddüm ise on dört ' arşundur”. Vardı Mūsā'nın kaddi on dört arşun, ' asası daħi on dört on arşun şıçradı ve on ' arşun ' asāyı yukarıya atdı. ' Ūc'u tıpuġından urdı. ' Ūc yıķıldı, Mıř üzerine düşdi. Altı biñ ev, altında kaldı. Yukarı ħurd ü ħam eyledi ve helāk oldı. Fir' avun katı korkdı, hāmāne gelüp danışdı ki “Acep Mūsā'nuñ dīnine girsem mi, ' Ūc gibi kimseyi helāk itdi, bir gün bizi daħi helāk ider” didi. Hāmān eyitdi: “' Ūc'uñ öldüġi saħa bahāne yiter, hemān buyur leřker atlansunlar, bir uġurdan Mūsā'nuñ üzerine at sürsünler. Birin, beřin, onun öldi de elbette biri fırsat bulmaz mı?” didi. Fir' avun “Yarın ne kadar ' asker var ise cümle atlansun” didi. İrtesi on kerre yüz biñ ħāzır oldular. Fir' avun çağırdı, “Her kim Mūsā'yı tıta yaħud öldüre, kızım aħa vireyim.” didi. Bu leřker deryā-miřāl mevc urup Mūsā'nuñ üzerine yüridiler. Ĥaġġ teālā anlara bir od virdi, cümlesini kaptadı ve bir yıl çıkdı, řehrün bir ucundan yaķdı. Kıyāmet ' alāmeti oldı, her kiřiye kendi başı kayġusı oldı. Evvelā evine yetiřmege başladılar. Anda üç biñ kiři helāk oldı ve üç kiři imāna geldi. Fir' avun güc ile sarāyına yetiřdi. Ol kuvvet-i Ĥaġġ teāla Cebrā'il ile Mūsā'ya daħi eyledi, “Fir' avun řimdi emān dilersen du' ā kıl bu belā def' ola” didi. Zīrā ol řerinün bilinden niçe zürriyetler gele hem senün mu' cizātuñ biline ve niçe imāna geleler. Pes Fir' avun Mūsā'ya elçi gönderüp emān diledi. Mūsā daħi du' ā kıldı belā def' oldı ve biñ ādem daħi imāna geldi. Fir' avun'uñ putı şındı, kıptīlerin cānına korku düşdi. Benī İsrā'il

ķavmi řād oldılar ve ‘Ūc’uň kem kārın Kehhāk’un iline
götürdiler, incüklerinüň birin böyle köpri itdiler, içinden biň atlu
geçerdi ve ‘Ūc’uň yaķdıđı evlerin yirine buđday itdiler. Andan

122.

Mef’ ūlü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ūlün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Bākī

1. Āyine gibi řāf gerek şafha-i sīne
Gün gibi źiyā-güster ola rūy-ı zemāne
2. Āyine gibi her kese yüz virmesün ol māh
Bir bađrı yanuķ ‘āşıķuň uđran nefesine
3. Elbette rehā bulur ider dām-ı belādan
Mürđ-i dilimüz düşmese zülfünđ kafesine
4. Pürdür güher-i nazm ile mecmū’ a-i BĀĶĪ
Deryā dil-i dānādur aña sīne sefine
5. ‘Uşşāķ idemez o ķad-i mevzūnı der-āđuş
Açılmayınca dağme gibi nice ĥazāne
6. İnşāf budur kim çıkarup mişķ-i ĥazālī
İzin tozını ťolduralar nāfe-i ķīne

(123). andan sonra ĥalk ģmāna gelmege başladı. Bir yaņadan
hāmān şeytān ile ģgvā dirlerdi ki “Mūsā ĥalkı kendüye döndürdi,
mülk-i İskenderī oldu sen ne ťurırsın ya virelüm ya alalum buña
ķāre görmek gerek” diyü Fir’ avun’a Nemrūd’luķ virdiler, tedbir
itdiler ki re’ āyādan niż’ am ile Mūsā’nuň üzerine hücum ideler.
Ĥaķķ teālā Cebrā’ il ile Mūsā’ya bildirdi. Mūsā ol gice
mü ’mīnleriyle tedārik görüp irtesi Nil’den yaña göç itdiler.
Fir’ avun’a ĥaber oldu ki Mūsā kaçdı, didiler. Anlar dađı
Mūsā’nuň ardına düşüp gıtdiler. Mūsā gelüp Nīl kenarına

¹²² 30 - b

¹²³ 30 - b

ķondılar. Fir‘ avun‘uň leķeri dađı gelüp görindi. Mü‘minler korķup Mūsā‘ya du‘ā eyle didiler. Du‘ā itdi, mü‘minler āmin didi. Ėaķķ teālādan Mūsā‘ya vahy geldi ki “*yā Mūsā edrab bi-asake‘l-bahr*” (‘asānı denize vur). Mūsā ‘aşasıyla urdı Ėaķķ‘uň emriyle řu řaķ olup yol oldu. Mü‘minler girdiler, geķerken bir birini göremeyüp korķdılar. Ėaķķ emriyle pencereler açıldı, Ėalk biri birin gördiler ve helālleşürlerdi. Nil‘i öte geķüp ķondılar. Fir‘ avun ‘aleyhimā yesteĖaķ dađı sorup Nil‘e geldi gördüler ki yol olmuř. Ėalk öte (124.) Ėalk öte geķmiřler Fir‘ avun dönüp Ėalka eyitdi: “Gördünüz mi benüm korķumdan řu yol oldu.” Ammā göňli řehādet virdi, girmek istemedi ve Fir‘ avun‘uň leķeri atlara binerlerdi. Ol vaķitde Cebrā‘il bir ķıřraĖa binüp Fir‘ avun‘uň öñince Nīl‘e girdi Fir‘ avun atuň bařını ķekeĖördi ķün ķıřraĖı gördi, olmadı yiñemedi. Nīl‘e girdi leķeri dađı görince cümlesi girdiler, hiķ kimse ķalmadı. Hemān řu kořdı. Fir‘ avun cān Ėavfından Mūsā‘ya imdād götürdi, Cebrā‘il Fir‘ avun‘un aĖzına urdı. Ėaķķ teālā buyurđı: “Yā Cebrā‘il eger Fir‘ avun benden emān dilese virirdüm, bu ne řefķatsüzlükdür.” Ėün ki řu kořdı, cümlesi feryād idüp Ėarķ oldular.

Bir Ėün Cebrā‘il ādem řüretinde Fir‘ avun‘a gelüp eyitdi ki benüm bir ķulum var, ben aña koķ iĖsān itdüm ol bana ‘āřı oldu ve benüm ādemī, kendüye anuň cezāsı nedir?” Fir‘ avun didi “Ol ne yaramaz ķul imiř, anı řuya bıraķmaķ gerekdür.” Cebrā‘il didi “Baña bir mektüb ver, aña cezāsın idelüm.” didi. Fir‘ avun bir mektüb yazup Cebrā‘il‘e virdi ki efendisine ‘āřı olan ķullaruň cezāsını tertīb olına diyü. Cebrā‘il ol mektübü řu iķinde gösterince Fir‘ avn Ėarķ olacaĖını bildi. Ba‘zıları dirler ki Fir‘ avn imānı muķābildir ammā ‘ulemānuň niķeleri maķbül degildür dirler.

Ėünki Fir‘ avn leķeriyle Ėarķ oldılar. Mü‘minler niķe olduklarını bilmediler. Ėaķķ‘uň emriyle řu ölüleri taşra atdı; şişmişlerdi, ķararmıřlardı, timsāĖ olmuşlar ve üzerlerinde řalāĖ u bisātları durur. Mü‘minler gördiler, řu ķabül itmedi řād oldılar. Ol zamāndan beri ol Nīl-i miyāduň ölüyi ķabül eylemez. Bu yañadan Mışr‘da ķalan ‘avretlere Ėaber oldu. Mışr iķinde yas ü mātem tutdılar. ‘Avretler Ėul ķaldılar kimi at oğlanlarına, kimi se‘islere vardı, kimi ‘avret aya düşdi ve bir bölüği taşra řaĖrālara gidüp her biri perākende ve perīřān oldılar. Ol tā‘ifenüň şimdi Ėalleri oldur, řaĖrāda ve tağlarda gezerler, Cengāne didikleri ķavm anlardır. Ve dağı Mışr‘da ‘azīz-i Mışr yanında ‘Ėd ķavminden iki kimse var idi. Yüzleri toņuza

benzerdi çün Hâzret-i Ya'kûb (a.s.) anları gördi “Siz âdem aslı mısınız şeytân aslı mısınız?” eytdiler: “Biz âdemden toğdık.”
Ya'kûb didi: “Âdem iseñiz ben du'â ideyim siz âmin diyin.”
Ya'kûb du'â itdükçe anlar erimege başladı. Du'â tamâm olunca anlar dañi helâk oldılar. Mısr kıamu anları görüp imâna geldiler.

125.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Veysî

1. Genc-i vaşlın o perî illere ikrâr eyler
Bu 'acebdür baña ikrârını inkâr eyler
2. Hârc idüp naqd-i sirişküm o cefâkâr görüñ
'Aşıkumdur demege şimdi baña 'âr eyler
3. Pâre-i zañm-ı ğamı göstermek olurdu ammâ
Ser-i peykân-ı belâ tâ cigere kâr eyler
4. Hâne-i câna hayâl-i leb-i cânân geliyor
Cân çıkşun bedenümden ki perî tar eyler
5. VEYSiyâ saltanat dehri nedür 'âkıl olan
Bir kıadeh mey kişiyi 'âleme hünkâr eyler

126.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bâkî

1. Dem-i vaşluñ irişse çeşm-i 'aşıkda bükâ artar
Şular tuğyân ider evvel bahâr olduqça mâ artar

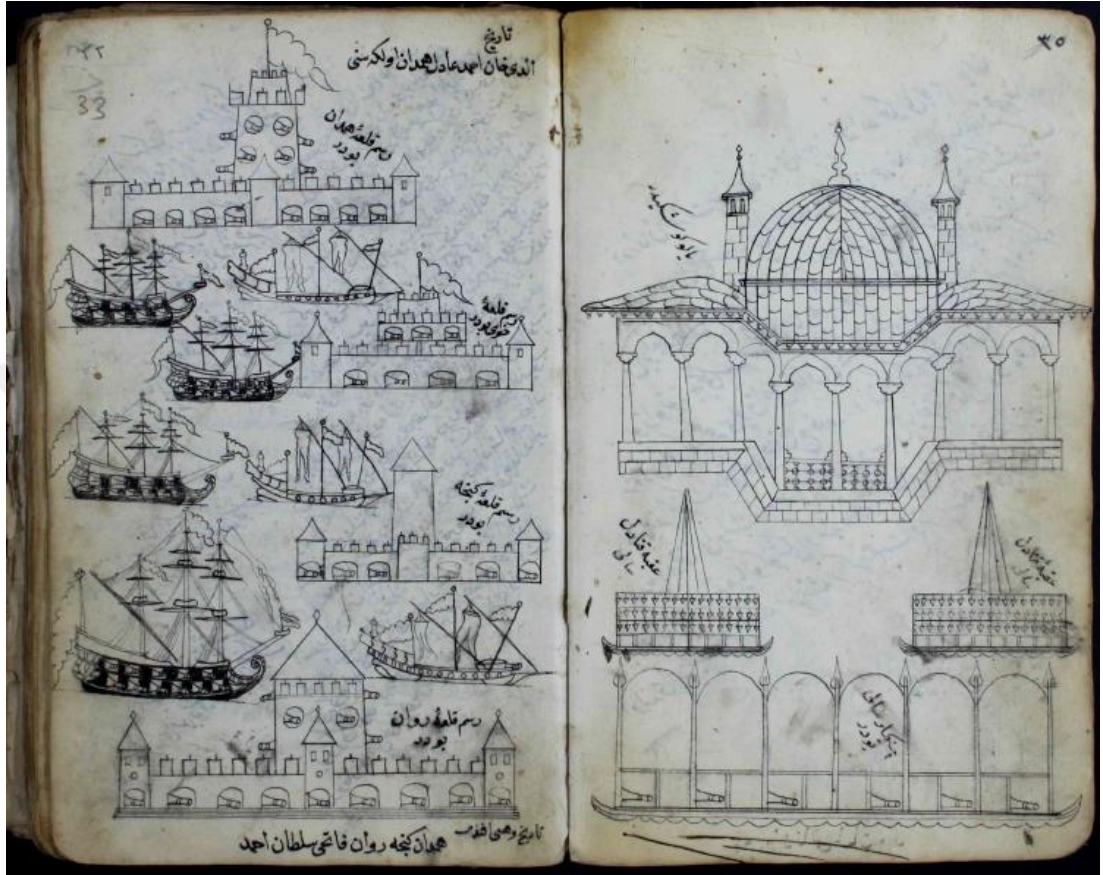
¹²⁵ 31 - b

¹²⁶ 31 - b

2. Kıyās eyler mi Nîl-i Mıŝra ol Yūsuf-liķā yaŝum
Anuñ miķyāsı yokdur ıurmaz ol mā dā'imā artar
3. Buna dūlābı gerdān eyleyen seyl-āb-ı eŝkūmdür
Yaşum ser-çeŝmesinden baħŝ idersem mā-cerā artar
4. Ŗular çağlar tıyūr āvāzesinden kūhsār inler
Bahār eyyāmıdur şimden girü ŝit ü ŝadā artar
5. Güzellik burcına bir māh-ı nevdür ol hilāl-ebrū
Çerāğ-ı ħüsnine günden güne ıurmaz ziyā artar
6. Dil-i dervīŝ-i dil-rīŝüñ du'ā-yı ŝubĥgāhından
Belālar eksilür cāh u celāl-i kibriyā artar
7. ıoyılmaz ħ'ān-ı iĥsāna ķanā' at gelmez insāna
Kerem gördükçe iy BĀĶİ gedālardan recā artar

127.

Der zamān-ı Ĥāzret-i sulıān-ı rüy-ı zemīn ĥalleda'llāhü mülkehü 'alā yevmü'd-dīn ya' nī Es-sulıān ibnü's-sulıānū'l-sulıānū'l-ğāzī Aĥmed Ĥān ibnü's-sulıān Meĥammed Ĥān bin İbrāhim Ĥān ĥāzretlerinüñ eyyām-ı sulıānlarındaki tariĥ-i hicret-i nübüvvetüñ bin yüz otuzuncı senesinüñ Māh-ı Muĥarremü'l-harāmuñ evā'ilinde Hemedān ķal'asının fetĥi müjdesi geldikde gicesi yok ancak yedi gün ŝehir donanması olmuŝdur ve bundan ŝonra Māh-ı Ŗaferü'l-hayrun yidinci günü miftāĥ-ı ķal'a-i Revān geldikde daĥi on gün on gice deryā donanması olmuŝdur ki vüŝķā ķalem ile taĥrīr ü lisān ile taĥrīri mümkün olmaduğundan bu kāğirüñ ardında yalı köŝkü öñinde her ne güne māhyalar vü ķal'alar iĥdās olındı ise 'ayniyā ile resm olunmuŝdur. Eger zaĥmet olmaz ise kāğıdı çevir seyr eyle

Tārīḥ

Aldı Hān-ı Ahmed-i ʿādil Hemedān ülkesini

- Resm-i Qalʿa-i Hemdān budur
- Resm-i Qalʿa-i Hōy budur
- Resm-i Qalʿa-i Künce budur
- Resm-i Kalʿa-i Revān budur

Tārīḥ-i Vehbi Efendi

Hemdān-ı Künce-i Revān fātīḥi Sulṭān Aḥmed

129.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Bākī

1. Cām-ı la' lüñdür senüñ āyīne rūy-ı enverüñ
Adı var Cām-ı Cem ü Āyīne-i İskenderüñ
2. Kāh- ı hüsn-i yāre bağ seyr it ham-ı ebrūsını
Adın anıma tāk-ı Kisrā ile kays-ı Kayserüñ
3. Nüş iden cām-ı lebün ölmekden ašlā ğam yimez
Kim humarı olmaz iy sākī şarāb-ı Kevşerüñ
4. Nār-ı āhumdan hazer kıl iy sipihr-i pīre-zen
Dutışur bir gün şağın şol asmānī çenberüñ
5. Bir içim şu istedi hecrüñde BĀKİ haste-dil
Virmedi ašlā cevāb anı tayıñdı hançerüñ

130.

Ve dağı Mışda Miğted nāmında ' Ād kavmi neslinden iki ' avret var idi. Boyları yüzer arşun idi. Tağlarda gezerlerdi. Hiç anlar ile bir kimse cenk idüp karşı duramazdı. Bir gün ikisi dağı geberdiler ve dağı İskender ' askeri içinde kırk ' avret var idi, silāhlar kuşanup böyle inüp binerlerdi. İskender ol ' avretler kuvvetiyle cihānı seyr itdi dirler ve İskender zulmāta girüp öte geçince kulağları fil kulağı gibi kıyāfetleri ādem görüp "siz ne kişilersiz" didi, anlar eyitdi: "biz ol kavmdenüz kim balığı güneşde bişürüp yirlerdi." İskender gördi ki gövdeleri bir tağ gibi başları kal' aya beñzer. İskendere didiler ki "Hağkuñ emri olmayaydı cihānı seyr eylemek nice olurdu saña gösterdik ve

¹²⁹ 33 - b

¹³⁰ 33 - b

seni ‘ askerüñ ile dürüp bu gün kavme alup giderdim ammā var ki devletüñ başındadır”. İskender anda eglenmeyüp sürüp Çin iline çıktı, ol vaqıtde Çin pādīşāhı Sencār idi. İskendere bir yüzük getürdiler, kırup taşını çıkardılar, bir ādem güç ile getürdi. Sencār şāh didi “bu benüm neslimüñ yüzügi idi”. Ve dañi Rus’da Serser içinde bir kavm vardır burunlarında fil hortumu gibi hortumları var ve boyları otuz arşun idiler. (131.) Ve dañi Rus’dan öte bir tağ var, andan berü kimse geçmez. Hāzret-i İlyās ol kavmi da‘ vete vardı, qabül itmediler du‘ ā itdi; kıtlık oldu, hattā cīfe yidiler, qatı bekletiler, tevbe idüp yine İlyāsa yalvardılar. Gene du‘ ā itdi, ucuzluk oldu, yine ‘aşı oldılar. Hāqq teālā ol kavmi helāk eyledi. İlyās mel‘ün oldu. Hāqq teālā aña bir merkeb virdi çün bindi göñlünden ta‘ām lezzeti gidüp dünyā arzusu qalmadı, ıssız yirlere giderdi, qanda dilerse quslar ile bile uçardı ve dañi tern-i ‘aẓīm ulu yirdür. Hālkınuñ ‘ömri uzun olur, latīf otlar vardır, anda gergedān atın yirler ve pādīşāhı file biner. Dañi her gün dirler bir yir var anda bir kavm vardır, bir tağ hā‘ilinde olurlar, anlar binā ve ev nedir bilmezler ve yemişden ğayrı nesne yimezler ve şekilleri bed kavmdir, dillerin dañi kimse bilmez. Ve dañi Bārān dirler bir kavm var ta‘āmları tuzsuz balıqdur ve saçları bütün tenlerini örtmişdür. Anlardan öte imāret yokdur. Dañi Tarmūce dirler bir kavm var, içlerinden ta‘un çıkmaz, taşradan bir kimse varsa irtesi ma‘ūn olur. Ve andan öte bir kavm dañi var, Eṭ‘ām dirler, anlar ādem etin yirler. Dañi andan öte Tenyāl dirler, bir kavm var; anlar qatı uzun boylılardur ve ğayet kuvvetlilerdür, birisi bir fili zebün eyler ve oqları demirendür. Ve dañi Kelūlī dirler bir kavm vardır nigāh bilmezler, kimi dilerse tutarlar anda zinā fāşdur, kimse söylemez. Anların ‘ömri azdur, otuz yaşına varur varmaz; zīrā kim zīnā ‘ömri noqşān ider. Anuñçün āñir zamān hālkı içre zinā fāş ola, içlerüñden tā‘ün çıkmaz; zīrā iħrām yire düşen menī elbette tā‘ün olsa gerekdür. Eger evlād olursa haramzāde olur. Ve dañi Nesnāsī dirler; bir kavm var, maymun şeklidür ammā boyları on iki arşundur. Anlar biri birin yirler ve dañi mağrib qorusında baħr-i muħiṭ kenarında olurlar. İkdām dirler bir kavm, anlar dañi ādem etin yirler ve dañi İskender dir ki “ben cihānı gezdüm, çok dürlü maħlūk gördüm, ālā bir kavm gördüm ki gövdesi ve eli ve ayağı ādem ancak yüzü it gibi, kuyruğıyla ādemi urup düşürür, hiç ancılayın bir kavm görmedim” didi.

132.

Qız Qulesi

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Faşihî

1. Aḥvāl-i zifāfı gice bir yenge gözetmiş
Dermiş ki bu maẓmün ile kızlar gelün iş var
2. Bir tabya maḫsūdın dögeyorlar iki toplā

ız Kullesine Şu apusından yryŐ var

133.

İskender kh-ı āfa vardı, sedd-i Ye'cc yaptı, ba' deh anda bir melek grdi, eyitdi: “Yā melek, bu ağuğ ' acāyiblerinden ya bunun adedinden ne var bize haber vir” didi. Ol feriŐte eyitdi, yā Zularneyn bu rb' -ı mesknuğ iinde ne adar ağlar var ise anuğ amarı benm elimdedr. Hağ teālā aan bir yiri ahr itmek emreylese ol yirĞ amarların ekerm, ol yir zelzeleye gelr, ahr olur veya amarı urur, Őuları ekilr yahd ıtlık olur.

KıŐaŐ-ı Enbiyā'da ider āf ağınuğ ardında bir yir vardur, otuz bu dnyā adar bykdr ve anda nie drl ' ālemler ve nie Őehrler vardur, ileri olu hağdur ve anuğ ardında yitmiş ağ var miskden ve anuğ ardında yitmiş ağ var ' anberden ve anuğ ardında yitmiş ağ var zmrrdden ve anuğ ardında yitmiş ağ var gmiŐden ve dağı biğ drl ' ālem vardur ii olu Őehrdr. Anlar ' ādem nedr bilmezler ve Őeytān nedir bilmezler, hemān dillerinden Lāilāheillallāh Muğammed'r-Rasullullāh dirler fe-emmā yoğdur. Zıkr olındı bu rb' -ı meskn hemān bir ' āriŐ yirdr var ise āf rb' -ı miskndur değiz iinde bir karpuz misālindedr ve āfdan tesi gene değizdir. Tā kim zıkr olınan yirlere varanda altı yıllık yoldur. Altı yıllık yol dağı Heyhāt Őahrāsıdır, ādem ağa varmak mmkn degildir. Meger İskender, Zularneyn ve hağret-i Sleyman grmiŐ olalar ammā *hağret-i sdr-ı a'ināt ve efzāl-i cemi'i'l- maĖlāt ve aleyhi ekmel't-tağıyye va'Ő-Őalavāt-ı Ėabıb-i Ėdā ve Őefi' -i rz-ı cezā* Muğammed'l-MuŐafā *Őallallāhu aleyhi ve 'alā ālihı ecmāın* hağretleri bu cmle ' ālem-i kā'inātı ve eflāk-ı mevcdātı haber virmiŐler idi.

134.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ādem

1. Şāhid-i bāzāra Yūsuf olsa meyl itmez iken
Āh kim bir ser-tıraşuñ oldı dil efkendesı
2. Elde tīg sā' id ü sīnemüz sırr eyleyen
Başını teslīm idüp olsa 'aceb mi bendesi
3. Serve baş egmezdi bālāsı o bāğ-ı nāzda
Ĥande eyler verd-i ĥandāna ruĥ-ı raĥşendesı

135.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ādem

1. Bu revīşlerle aldun 'aqlumızı
Meded iy serv-i bāğ-ı nāz meded
2. Şayılır mı 'aceb ki 'uşşākuñ
Var mıdur ĥullaruña yiñe ĥadd ü 'aded

¹³⁴ 35 - b

¹³⁵ 35 - b

136.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -
Ādem

1. Şeb irdi görmedük ol āfītāb-ı 'ālem-i cānı
Ĥafā olmak ne lāyık burc-ı ĥüsnüñ mihr-i raĥşānı
2. Ĥafāşān-ı perī-rüyān ise söz yok nihān olsun
Velī yüz gösterüp almak nedendir 'aql-ı insānı

137.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Bāķī

1. Hicr-i la' lüñle dem-ā-dem göz yaşı mey-gün olur
Dīde dilden dil ĥadeng-i ġuşşadan pür-ĥün olur
2. Ol melāĥat Mısrınunñ Yūsuf-cemāli şevķine
Seyl-i eşküm Nīl-veş gündən güne efzün olur
3. Āb-ı çeşmüm baĥr ider hāmūnı tuġyān eylese
Şarşar-ı āhum toķınsa taġlar hāmūn olur
4. Püte-i hicrān içinde sīm-tenler 'ışķına
Gerçi yanur yaķılır 'āşık velī altun olur
5. Ehl-i 'ışķunñ nālesin ney ķāmetin çeng eyledün
Pādişehsin itdügünñ şimden girü ķānūn olur
6. Gāh gāhī ġüşe-i çeşmünle kılmazsañ nazār
BĀĶī-i bī-çārenün aĥvāli diger-gün olur

¹³⁶ 35 - b

¹³⁷ 35 - b

138.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Cedīd ++ -- / + --- / ++ -
Ādem

1. ĀDEMā ' arz-ı hāl idüp o şehe
Söylesem derdümi tekellüm yok
2. Baña düşmenlik itmek istermiş
Ne belādur ki hiç teraḥḥum yok

139.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -
Ādem

1. Dilde bir āteş zuhūr itdi ğam-ı hicr güle kim
Dehri ḥākister iderdi zāhir olsa bir şerer
2. Teraḥḥum it baña yāḥud olursın muḏtarib
İy kemān-ebrū ḥazer eyle saña toĝrı ḥaber

140.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Cedīd ++ -- / + --- / ++ -
Ādem

1. Beni ol şūḥdan cüdā itdün
Ḥazer it ba' dezīn fiĝānumdan

¹³⁸ 36 - a

¹³⁹ 36 - a

¹⁴⁰ 36 - a

2. Cevrūñi yād idünce zāhir olur
Āteşin nāleler dehānumdan

141.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāķī

1. Göñül bir rind-i 'ālem-süz şūh ü şeh-levend ister
Ki 'ışk odına yakmağa dil-i cānın sipend ister
2. Belā-yı bend-i zülfünden ḥalāş it cān-ı miskīni
Esīr-i miḥnet-i 'ışkuñ ne bend ü ne kemend ister
3. Qarār itmez göñül murğı bu bāğuş degme şāhında
Nihāl-i qadd-i dilber gibi bir serv-i bülend ister
4. Mezāqın zehr-i qahr-ı miḥnet-i eyyām telḥ itmiş
Lebünden 'āşık-ı bī-şabr u dil bir pāre qand ister
5. Murādı sīneye ol serv-i sīm-endāmı çekmekdür
Semend-i ṭab' -ı BĀĶİ bir gümüşden sīne-bend ister

142.

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Ādem

1. Vuşlat elem-i hicr ile āh itmege degmez
Ḥāl-i dili nāle ile tebāh itmege degmez
2. Mānend-i şadef ol dūr-i yektāya şarılmak

¹⁴¹ 36 - a

¹⁴² 36 - b

Rüy-ı yem-i miḥnetde şināh itmege degmez

3. Naql-i lebün ümmidin iden meste şorulsa
Cām-i şekerin zīb-i şifāh itmege degmez
4. Manzūrum iken ḥāk-i rehün kühl-i Şifāhān
Enbāşte-i çeşm-i siyāh itmege degmez
5. Dilber ki ola rāğıb-ı eṭvār-ı mecāzī
Çeşmān-ı ḥaḳīkatle nigāh itmege degmez
6. Minnetlü ‘aṭāsı şeh-i devrānuḡ iy ĀDEM
Terk-i der-i iḥsānı ilāh itmege degmez

143.

Mef’ülü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ülün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Aḥmed

Nazıre Li-Muḥarririḥi’l-l Faḳır Dāye-zāde

1. Ol māh ile meclisde günāh itmege degmez
Bir vuşlat için rüyı siyāh itmege degmez
2. İy sāki-i mey-i la’ lüñi mestāneye şun kim
Yek cür’ a ile levş-i şifāh itmege degmez
3. Ğamzeñ yitişür ölmesine ‘aşıḳ-ı zāruḡ
Müjganlaruḡı ḥayl-i sipāh itmege degmez
4. Abdāla dönüp tekye-i hicründe şoyundıḳ
Bī-çārelere böyle külāh itmege degmez
5. Bir rütbededür rif’ at ile zilleti dehrün
Ādem uzunı ziver-i cāh itmege degmez
6. Bir devlet için ḥalka tekāpü nedür AḤMED

Mevlāyı koyup ğayrı penāh itmege degmez

144.

Beyān-ı Nīl Meyādiñ

Ve dañi Nil ırmağı kim vardur. Ol çıķduğı yir bir ulu tağdur ki Kūh-ı Qāfdan nişān u Baħr-i ‘Ummānuñ bir bucağıdur. Nīl meyādiñ bu tağdan çıķdığı yirden on iki göz olur ki her biri Ceyhūn kadar evlā gelür, ādemizāde aķar ve üç bölük olur; bir bölüğü Hābeşe dek gelür, andan Baħr-i ‘Ummāna ķarışur ve bir bölüğü mağribe gider ve bir bölüğü Mışra gelür, andan Akdenize ķarışur. Anda şeker ü pirinc biter ve böyle miyānuñ başı cennetden gelür dirler; zīrā cennet ırmaķlarından olmaķ iħtimāli var. Hūdā kadīrdür, ķudret ve ‘azametine bir nesne hā’il degildür; zīrā ‘alā külli şey’ kadīrdür. Bu yir yüzinden evvelki göge yaķın semāda mu‘allaķda ķar hāzinesin yir itmişdür. Rasūllullāh Salla’llāhu ‘aleyhi ve-sellem Mi‘rāc gicesi ol ķar hāzinesin gördi, Allah ekber şāne didi ve kaçan ķar yağsa tesbīhle meşğul olurlardı. Ya niçün dirsın, buyurdı ki “Hāķķ te‘ālā hāzretinüñ hāzīnelerinden ulu hāzīne görmedim meger kim rahmeti deryāsı ola” diyü buyurdı.

Ve bu zıkr olınan tağ ırakdur aña ādem varmaķ mümkin degildür; zīrā ıssız yirlerdür, şenlik yokdur ve hem yırtıcı pek büyük hayvānlar vardur, yol virmezler. Ammā Hāķķ emri ile İskender vardı, gördi, dirler. Bu dañi ba‘īd olmaya ki Hāķķ te‘ālā bir ķulına ‘ināyet eyleye, beyti müyesser eyleyince Rabb-i Hādī taleb-i ter irişür Merdān murādı Hāķķ te‘ālā bu bir avuç içi kadar yalancı dünyāda bu kadar ‘acāyibler yaratdı. Kıyās eyle ki Dārü’l-Beķā olan cennet gibi vāsi‘ yirde neler vardur. Cennetde olan ‘acāyib tağlar ve āğaçlar ve ırmaķlar ve dürlü dürlü yirler ve köşkler ve bāğçeler ve bāğlar ve sarāylar kim vardur ne gözler görmişdür ve ne ķulaķlar işitmişdür ve ne gönüllere gelmişdür ve ne dil ile taşavvurı ve ķalem ile tahriri mümkündür. Hemān hāzret-i hālīķü’l-settār ve vāhibü’l-ğaffār luťfiyla ve keremiyle itdügimiz hāṭā vü işyānlarımızı ‘afv u mağfiretle cürmimizü ‘afv buyurup hābibi hāzret-i

Muhammedü'l-Mustafâ sallallâhu 'aleyhi ve-sellem
hazretlerinüñ şefâ' atıyla girüp görmek müyesser eyleye, âmîn.

Der Faşl-ı Penc-gâh

Fer'

145.

Mef'ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe'ülün
Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Hem-şoḥbet-i dildâr ile mesrûr idük evvel
Bir baḥt-ı müsâ' id diyü meşhûr idük evvel
2. Biz köhne sıfâl ile mey içsek n'ola şimdi
Ġayret-şiken-i 'işret-i Fağfûr idük evvel

Çenber

146.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pây-i yâre düşmege ağıyârdan nevbet mi var
Sâyesinde naḥl-i ümmidüñ meger rāḥat mı var
2. Geh kemân-ı hicrüne zehr-i sitem ger bār-ı ğam
'Āşık-ı fersûde bâzû çekmedüñ zaḥmet mi var

¹⁴⁵ 37 - b

¹⁴⁶ 37 - b

147.

Ve daħi rūmiyye-i kübrāda bir şüretvār bir kiři anda varup ol şüret-i ruhbānlardan şormış; āhir zamān peygamberi Muħammed'ün taşviridür. İskender'ün anası Uryā hātun gelüp bu taşvire yalvardı, Haħķ te'ālā ana İskender gibi oğul virdi. Őimdi ol ile de her kimün bir hāceti olsa varur ol taşvir yanında hācet diler, murādı hāsıl olur. Ve daħi bir yir var anda gülyabānı çoķdur. İskender didi "çoķ gül gördüm ammā andaki ķadar görmedim", zırā gül var kim ayda beř yüz ādem azdurur, bir sā' at ādem olur, bir sā' at hayvān Őeklüne girer ba' zılar dir bu daħi bir maħlūķdur ammā Őaħiħ budur ki cinndür. Kaçan tā'ifesi göge çıķmaķ dilese yer ile gök arasında melekler vardır, ellerinde āteřden Őihāblar vardur, cinnileri göricek ol āteřden Őihābı atup ururlar; cin düşer, cinlikden ma' zül olup gülyabānı olur dirler. Ekřeri tağlarda Bü'l-Hayy görüp ādem Őüretine girüp yolcınun öñine düşüp yolın azdururlar, Őabāh olunca görür yolu azmış. Yolcuya hayālī zaħmet çekerler. Ol mel' unlar dā'imā işleri ādem oğlanını toğrı yoldan çıķarup bātıl yola sevķ itmekdür. Haħķ te'ālā cümle ümmet-i Muħammed'i şerlerinden hıfz eyleye, āmīn bi-hurmeti'l-nebiyyīn. (148.) Ve bu gül tā'ifesi ekşer ya kırlarda saçlu dervīřler Őüretlerine girüp geyiklere binerler, tağlarda ba' zı yolcılara görünüp yine ğayb olurlar. Ol aħmaķ, cāhil, miskīn anları görüp tağda ulyā gördüm; geyige binmiş diyü inanup cān u dilden medħ ider, gezer. Ekřeri řol mezhebden taşra Işıklar vardur. Anlar halkı aldamaķ için erenler atınun postıdur diyü bir geyik derisin boyunlarına taķup anunla dilenüp gezerler evliyā atı derisidür, benüm namāzlığımdur dir ammā ' ömrinde namāz kıılmaķ ne Őekildür bilmezler. Ve tekyelerde bir geyik boynı aşarlar. Velīler atınun boynuzıdur diyü niçe aldadurlar ' alel-ħuřus avretler görseler taħķiķdür diyüp inanurlar ve anlara adaķ iķrād iderler. Ya hod aħmaķ ve cāhil evliyānun geyige binüp tağlarda gezmege ne mařlahātı var ve anlar neye muħtāclardur ki böyle nāķiř iři irtikāb ideler. Bu fesādı iden cinnilerdür veyā gülyabānidür. Ba' zı yirlerde ayazmalar ve bīkār olur anda ecinniler varup mekān tutarlar ki ba' zı cāhilleri inandurmaķ için remz iderler. Anlar daħi gerçek şanup varurlar, semme için ağaçlara bezler

¹⁴⁷ 37 - b

¹⁴⁸ 38 - a

bağlarlar, hâcet dilerler. Bu şuda kerâmet var yahud bunda evliyâ vardır diyü müdâvim olur, dimezler ki meded ve ‘inâyet yirleri ve gökleri ve beni yokdan var iden hâlîkündür. Vâlâ şuyuş şudan farkı nedür, cümle şu birdür ve şu Hâkğun dîdârın görmüşdür. Bu fesâdlar cümle cinnüñ ve şeytânundur, zîrâ anlar âdemi azdurmağa bahâne ararlar ve âdemün ezelden düşmâni olduğı ma‘lumdur. Bu ma‘küle hayâlâta i‘tikâd câ’iz degildür ‘âkil olan bunlara aldanmaz ammâ câhilün evliyâsı çok olur dimişler.

Hzret-i ‘Ömer r.a. zamânında ‘Arabistan’da bir bınaruñ yanında bir ağaç içinde bir cin mekân idinmiş, cā-be-cā anda olan ‘Arab halkına hayâlât gibi görünüp halk dañi bu bınarda ve bu ağaçda bir sır var diyüp etrâf ve enkâfa şâyî‘ olup ekşeri halk gelüp ol ağaca semme için bez pârelerin bağlayup ve hâcet taleb idüp giderlerdi. Şöyle meşhür oldu ki tâ hâzret-i ‘Ömer dañi işidüp ta‘accüb eyledi ve “Bu islâm tarîkinde yokdur ammâ lâzım oldu ki varup görelim” didi ve bir kaç pâreler ile öyle zeyn olmuş ki yaprakları görünmez olmuş. Anı görünce E‘uzu bi’llâh okuyup “bir balta götürün” didi. Ol ağacı kesdiler. İçi kovuk imiş. İçinden bir topal cin çıkup kaçdı. Hzret-i ‘Ömer balta’yı ardınca atdı, cin gayb oldu. “Gördünüz mi bu ağacın medhâli var mıdır?” diyüp gayrı men‘eylediler. (149.) Rasulu’llâh salla’llâhu ‘aleyhi ve-sellem buyurdu ki “her kañıñuz toğrı yola gitmek dilerse benüm aşhâbuma uyasız, tâ kim gayrı yola gidüp üzmeysesiz ve benüm aşhâbumdan şonra ümmetimün ‘ulemâsı hükminde olasız, şaşmayasız; zîrâ anlar Beni İsrâ’il enbiyâsı gibidür ve benüm şeri‘atüm üzre kâ’im olasız ve benüm sünnetümü ihyâ eylesesiz ve şol remmâl tâ’ifesine inanmayasız. Kimi arpaya ve kimi baklaya ve Hodâ vesâ’ire her yiri bir nesneye bühtân idüp gayba hüküm iderler. Ne‘üzubi’llâh te‘âlâ, bunların cümlesi şeytân ve cin fesâdudur cin ve şeytân olmuş işden haber virebilürler yoğsa olacağ işi Allâh te‘âlâdan gayrı kimse bilmez ve gâh olur ki ol baklanın üzerinde bir işâret ekleyüp hüküm ider kazâ-i âhî gibi râst gelicek olursa ‘itikâd iderler, küfürdür ve inanan kişünün yitmiş güne dek hâceti kabûl olmaz. Tâ kim ol zâ’im itdüğü şeyden dönüp tevbe ve istiğfâr itmeyince işi râst gelmez. ‘İtikâdi hâliş gerekdür ve dañi ehl-i İslâmdan olan kimselere bu ma‘küle lağviyyâta ve hâltiyyâta i‘timâd itmek câ’iz degildür. Elhamdülillâh ‘ale’d-dîni’l-İslâm bizüm dînimüz aşikâredür, gizli degildür. Kâfirlerin dînleri aşikâre olmayup gizlidir. Bâtil olmağla cümle işleri dañi âyîn

böyle olur olmaz sihr –bāzluḡ ve cin-bāzluḡdur. Hiç bir toḡrı işleri yoḡdur. Cümlesi ḡayāl-bāzluḡ ve tezvīrātdur. Ḥaḡḡ te‘ālā ümmet-i Muḡammed’den olanları ṡarīk-i müstakīmden ayırmaya” āmīn.

Ve bu cin ile şeytān āteşden ḡalḡ olunma bir maḡlūḡdur. Anlar neye ḡādir olabiliyor ammā perī daḡi bir maḡlūḡdur. Ba‘zılar dirler perī daḡi anlardandır ve lākin perī insāna mūnisdür ve perīyi öldürmek mūmkindür ammā cin ile şeytānı öldürmek bir vech ile ḡābil degildir. Zīrā ḡıyāmete degin anlara Cenāb-ı Ḥaḡḡdan mūhlet virilmişdir [...] yaşırlar.

Perī pādīşāhlarınuḡ adı Kāzibdür ve ‘avreti olan perīnin adı Yenlūberdür ve perīlerin çoḡluḡu Āfir ṡaḡında ve Işfahān’da ve Māderān’da ḡāyet çoḡdur ve daḡi Rus’da ve Frengistānda ve Mazderān’da ve Mūsbin’de olan perīlerüḡ müselmānlardır. Anların daḡi müselmānları ve kāfirleri olur dirler ve ba‘zı esmā ile perī şayd itmek mūmkindir. Ba‘zılar şayd idüp anlara şāḡib-i ḡuddām dirler ammā ba‘zı kendin bilmezler var şayd ider ve anuḡla ba‘zı kerre ümmete dā’ir işler gösterir aşlı budur i‘timād itmeyesiz.

150.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün
Hecez + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Bāḡī

1. Gel iy dil ḡalḡa-i müşḡin zūlf-i pür-şikenden geḡ
Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitenden geḡ
2. Saḡa cāy-ı ḡırām iy naḡl-i bālā ḡülşen-i cāndur
Nesīm-i nev-bahārī gibi gel şaḡn-ı çemenden geḡ
3. Neden bu menzīl-i ḡākīde ārām iḡtiyār itmek
Senüḡ cāndur yirüḡ iy tīr-i dilber gel bedenden geḡ
4. Bu bāzār içre düşmez dāne-i eşküm gibi gevhər

Gel iy cān riştesi şimden girü dürr-i ' Adenden geç

5. Kemend-i zülfi iy BĀĶĪ saña çok bend geçmişdür
Velî sen gamze-i hūn-rîzi devrden gör geçenden geç

151.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

Bāķī

1. Pür olup devr idicek meclîs-i mestānı kadeh
Çarh olur halka-i rindān meh-i tībānı kadeh
2. Felek-i ' işrete bir ahter-i ferhunde iken
Yine Mirrîh şıfat turma döker kanı kadeh
3. Meclîs-i mey ki bedenlerle hişār olmuşdur
Şehr-i ' işretdür anuñ āfet-i devrānı kadeh
4. Devr-i meclîs ki şafā cāmi' inüñ çenberidür
Āb-ı rengin ile kandil-i fūrüzānı kadeh
5. Yaraşur halka-i rindāna disem iy BĀĶĪ
Hātem-i Cemdür anuñ la' l-i Bedaḥşānı kadeh

Der Faşl-ı Hüseyinî

Uşûliş Çenber

152.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Māha noqşān irdi hüsn-i şu' le-yābuñdan senüñ
Āfitāb aḥşama cān atdı ḥicābuñdan senün
2. Revnāḡ-ı bezm-i raḡīb olmaḡ mı yoḥsa niyyetüñ
İy cefā-cū böyle fehm itdüm ŧitābuñdan senüñ

Uşûliş Zencir Hüseyinî ' Aşirān

153.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -
Vehbî

1. Egerçi her büt-i ḥōş rev ki dil-pesendimdür
Velî maḥabbetde ŧāliḡ benüm efendimdür
2. O dil-ŧikāra sezādur disem [saḡa] VEHBİ
Benüm ḡazāle-i ḥurşid dür kemendimdür

¹⁵² 39 - b

¹⁵³ 39 - b

Velehü Hüseynî ' Aşırân Uşûliş Freng-çîn

154.

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Fā' ilün

Muzārī - - + - / - - + - / - - + - / - + -

Nābī

1. Bu rūzigāruñ degmedük biz bir yeşil yaprağına
İller ayağına düşer biz ayağı toprağına
2. NĀBİ olursañ ehl-i dil yekdānesin sen de yine
Mürğ-i gönülde sen dağı uçsan gerek deryāsına

Beste-i Hāfif

155.

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

Şehrī

1. Hūrşid-i cihān-tāb-ı kemālüm seherüm yok
Ser-tā-be kadem hayr-du' āyam eşerüm yok
2. ŞEHRİdür iden gamze-i hūn-rizūñi tekfir
Billāhi bu sözden haberüm yok haberüm yok

¹⁵⁴ 39 - b

¹⁵⁵ 39 - b

Uşūliş Şaķīl

156.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sermāye oldı hūsn-i haṭ iy nāzenīn saḡa
Virdüñ meta' -ı hūсне revāc āferīn saḡa
2. Hāṭır-şikenlik ile ben āzāre kâ'ilem
Bir başka ānı virdi bu çīn-i cebīn saḡa

Uşūliş Zencīr

157.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -
Dürri

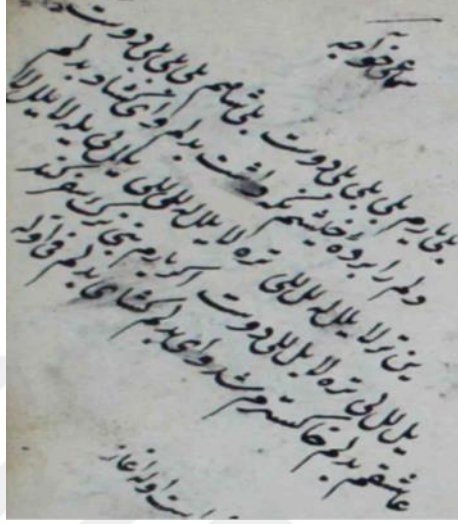
1. Bu gülşen içre ki bir gönçe-i nihān açılır
Hezār perdeden āgāze-i fiğān açılır
2. Hilāl bedr olur elbette DÜRRİYĀ giderek
Gelür güzellenür ol tıfl-ı dilsitān açılır

¹⁵⁶ 40 - a

¹⁵⁷ 40 - a

Semā'ī Ḥ'āce

158. *

Velehu Semā'ī Şeş Āgāz

159.

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Muṭrib ele al sāzunı kıl nağmeye dem sāz
Nā-rāst ola āgāz
2. Gūş eyle rehāvende o dem şavt-ı ḥüseynī
Gel ḥüsn-i ḥüseynī
3. Var mülk-i ḥicāzide olup ṭālib-i şehnāz
Nā-keşf ola bu rāz
4. Seyr eyle 'İraq ile Şifahānda ṭut āgāz

¹⁵⁸ 40 – a * : Farsça eser

¹⁵⁹ 40 - a

İy ālīb-i Őehnāz

160.

Fe' ilātūn Mefā' ilūn Fe' ilūn

Cedīd ++ -- / + --- / ++ -

Bākī

1. Yārda çihre ile sīne gerek
Bil ki maħbūb böylesine gerek
2. Geçmege baħr-i ğamdan iy sākī
Zevrāk-ı mey gibi sefine gerek
3. Mışr-ı ħüsn içre iy Şeh-i ħübān
VaŐluŕı almaĝa ħazīne gerek
4. Gülmek ol ĝonçeye münāsibdür
Aĝlamaĝ bu dil-i ħazīne gerek
5. Künc-i ĝamda ĝo aĝlasun BĀĶī
Yār sevmek anuĝ nesine gerek

161.

Mef' ulū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ulūn

Hecez - - + / + - - + / + - - + / + - -

NeŐātī

1. İtmiŐ dutalum sūz-ı dile ħāme taħammül
İtmek gereke ħavŐala-i nāma taħammül
2. Olsa n'ola geh dilde gehi ĝözde ħayāli
Ķābil mi meger germiyet-i ħammāma taħammül

¹⁶⁰ 40 - b

¹⁶¹ 40 - b

3. Çözmiş yine gülşende şabā bend-i kabāsın
Bildüm yoğimiş gönçede İbrāma taḥammül
4. Çāk-i giribānını gül bezm-i çemende
Mestāne olup itmedi bir cāme taḥammül
5. İnşāf hele ancak olur sende NEŞĀTİ
Bu za‘ f ile bār-ı ğam-ı eyyāma taḥammül

162.

Beyān-ı Deccāl

Mekke-i Mükerreme yāḥud Medīne-i Münevvere etrāfında evvelā peygamberimiz ḥazretleri ḥazret-i ‘Ömer ile giderken bir köye uğradılar. Peygamberimiz buyurdu: “yā ‘Ömer bu köyde bir er vardır, adı Kaṭṭāndur ve bir ‘avret vardır, adı Kaṭṭānedür. Deccāl-i la‘ in bu ikisinden toğar” didi ve geçüp gitdiler. Bir zamāndan sonra ḥazret-i ‘Ömer yine ol köye uğradı. Köyün ḥalkı bir yire üşmişler ‘Ömer ḥazretleri “bu cem‘ iyyetün aşlı nedir” didi. Eyitdiler: “bir oğlan toğdı ve dünyāya geldiği gibi kalktı ve söyledi” didiler. ‘Ömer gelüp peygamberimiz ḥazretlerine söyledi. Peygamberimiz daḥi ‘Ömer vesā’ir yārlar ile kalkup ol köyden yaḥa gelürken peygamberimiz sordular ki “gönlünüzden bir şey tutuḡ görelim, bilür mi.” Duḥān sūresin tıtdılar, köye geldiler. Deccāl görünce “Duḥān sūresin tıtdunuz” didi daḥi herzāya başladı. ‘Ömer işidüp kılıç çekdi urmağa kılıç ‘Ömer’in yüzine toḡınup iki barmaḡ kadar pāre eyledi. Peygamberimiz gördü ki ğavğa olur dönüp gitdi. Deccāl bir taşa işāret eyledi, taş bunların etrāfını ḥisār gibi kapladı, aşḥāb korḡdılar, peygamberimiz daḥi du‘ ā itdiler; derhāl ‘uḡāb şeklinde bir melek gelüp Deccāli aldı havaya çıkardı. Deccāl feryād idüp “yā Muḥammed emān!” didi. Peygamberimiz melege işāret eyleyüp “el-ket” didi melek getirüp Ḥorāsān ikliminde bir vādide ḥabs eyledi, hālā andadur. Ol vaḡt ki çıḡa, Ḥorāsāndan ḥurūc eyleye ve eşegine bine İşfahāna gele, anda yitmiş biḡ Yehūdā aḡa uya ve Deccālün bir gözi kör ola ve anuḡ ‘askeri üç tā’ife ile çok ola; biri Yehūdā, biri ‘avretler ve biri Türkmān. Bunların ekşeri kıtlık ucından

anā zarūrī uyalar. Zīrā Deccāl'ün ya nice dürlü yimişler ve bāğçe bir yanında ola her kim ona uya cennet diyü ol aña cehennem ola ve bir yanında қaranlıқlar ve (...) ola uymayı aña cehennem deyü қoya, ol kimseye cennet gibi ola. Zīrā ki siḥrdür, ḥaқikī degildür. Ve Deccāl'ün iki yüz biñ 'askeri ola; on beş biñ 'avretler ola ve ḥāşā “ben Tengriyem diyü” ve Başra' da bir tağ vardur aña gele ve öñince dürlü sāzlar çalalar. Bir kişi ne қadar zāhid olsa elbette şeyṭaniyet ṭamusı ḥarekete gelür. Kendisin aña teslim ide meger Ḥaққuñ 'ināyeti olan kişi aña uymaya.

SONUÇ

Çalışmamıza Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan Ali Nihat Tarlan 182 numaralı mecmuayı tanıtmaya çalışarak başladık. 41 yapraktan oluşan mecmuamız okunmuş ve Latin alfabesine aktarılmıştır. Okuma sonucu tespit edilen eksiklikler şiirin muhtevası esas alınarak düzeltilmiştir.

Mecmuanın derleyeninin kim olduğunu ve derlenme tarihini gösteren bir ibare bulunmamaktadır. Kapsamındaki şairlerden hareketle mecmuanın 18. yüzyılda yazıldığı düşünülmektedir. Mecmuamız; 44 şaire ait 115 adet farklı türlerde şiir, 2 adet çizimli mimari eser tanıtımı, dinî ve tarihî anlatılardan oluşan 6 ayrı içerikte nesir ve mahlassız besteler barındırmaktadır. Bazı eserlere “Der Fas1-1 Hüseyinî, Der Fas1-1 Saba” şeklinde musikî terimleri ifade eden başlıklar atılmıştır. Bu eserlerin bestelenmiş olduğu düşünülmektedir. Eserlerin çoğunluğunu gazel türündeki şiirler oluşturmaktadır. Mecmuada çoğunluk şiir 16. yüzyıl şairlerinden Baki’ye ait olup şairin, üçü muhammes türünde olan 31 adet şiirine yer verilmiştir. Mecmuda 16 adet müfred beyit ve şarkı türünde eser yer almaktadır.

Çalışmamızla amaç, tezkirelerde yer almayan şairleri, mürettep bir divanı olmayan şairlerin şiirlerini ya da mürettep bir divana sahip, bilinen bir şairin gizli kalmış şiirini keşfetmektir. Bu açıdan divanı elimizde olmayan bazı şairlerin şiirleri mecmuada yer almaktadır.

Bu çalışmayla dönemin edebî zevki, kültürel durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmamızın sonraki çalışmalara katkı sağlamasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

- Aydemir, Yaşar (2007). “ Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler” Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları, 2/3, s. 122
- Aydemir, Yaşar (2007). “ Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler” Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları, 2/3, s. 132,133
- Aydemir, Yaşar (2007 Summer). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. Turkish Studies\Türkoloji Araştırmaları, V.2\3. s.122-137
- Başara, Erol – Erdğöan, Mehtap – Yıldız, Zeynep (2010). XVIII. Yüzyıla Ait Bir Güfte Mecmuası İncelenmesi. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 38., 137-172, İstanbul.
- Birgören, Hamdi (2004). Dâniş Divânı, Ankara.
- Çelik, Mehmet Furkan (2014). Yayımlanmış Divanlarda Yer Almayan Şiirler Bağlamında Bâkî Mahlaslı Bir Gazel. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Kongresi 3. Kocaeli: s.167
- Çetin, İsmail (1993). Ulvî Divânı, Elazığ.
- Devellioğlu, Ferit (2003). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (23. Baskı), Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, Cem (1983). Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara: TDK Yayınları.
- Esir, Hasan Ali (1998). Lâm'î Çelebi, Ferhad İle Şîrîn (İnceleme-Metin-İndeks). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Ersoy, Ersen (2013). XIV-XVI. Yüzyıllar Arasında Yazılmış Bazı Şiirleri İhtiva Eden Bir Mecmua ve İbn-i Ömer'in Şiirleri. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter. 249-266.
- Gıynaş, Kamil Ali (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi 25., 245-260.

- İnce, Ferit (1985). Eğirdirli Hacı Kemal – Câmi'ün-Nezâ'ir (Bayezid Genel Kitaplığı No: 5732, 455 yaprak) 1-35 Yapraklardak Şiirlerin Çeviri Yazısı, Yayımlanmamış Bitirme Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- İpekten, Haluk (2003). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Ankara: Dergâh Yayınları.
- Kafadar, Cemal (2012). “Sohbete Çelebi, Çelebiye Mecmua”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım), 43-52. İstanbul. Turkuaz Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2009). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, İstanbul : Say Yayınları.
- Karadeniz, Mustafa Uğur (2014). 34 Sü-Tarlan 67/1 Numaralı Şiir Mecmuası (1^a - 54^a Varak) (İnceleme-Metin). Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Ünivesitesi.
- Kut, Günay (1986). Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (devirler, İsimler, Eserler, Terimler). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Küçük, Sabahattin (1994). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Onay, Ahmet Talat (2000). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Levend, Agah Sırrı, (1984). Türk Edebiyat Tarihi. Ankara: TDK Yayınları
- Solmaz, Süleyman (2005). Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı (İnceleme-Metin), Ankara: AKM Yayınları.
- Uzun, Mustafa (2003). Mecmua. İslam Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı. C. 29, s. 265-268.
- Ünver, İsmail (1992). Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, Türkoloji Dergisi, S. I., C. XI.
- Zülfe, Ömer. (2011). Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 4, 18, 151-169.

TIPKIBASIM METİNDEN ÖRNEKLER

استغاده مکه که با نیند از نیند
فالمشرا ویدنا خلفه عالم بهبودن

وله نقل

کلمه و چون افغان بزدر
بیبیل کوشنغیوز الحان بزدر

در کسره او سون نام خار غرنه
شاکو کام شوق اولان بو مطلبه کلون

دلدام یوز اول غنجه خندان بزدر
برده کوه قوز چیش تان بزدر

سائغان وصلی محرم ایتمون اولون
منسکد خیرای روح روان سونون

وستیمدری کلین کلزار جهت
کلخندان کنگ جان کریان بزدر

شعله جواله اهدان ایلد اقرار
الکزار سوغ بر نیوی صهاریم کلون

ای اور بر هر که مسکا او نین غنجه
نیزه که غنجه متسا لیدی و عدان

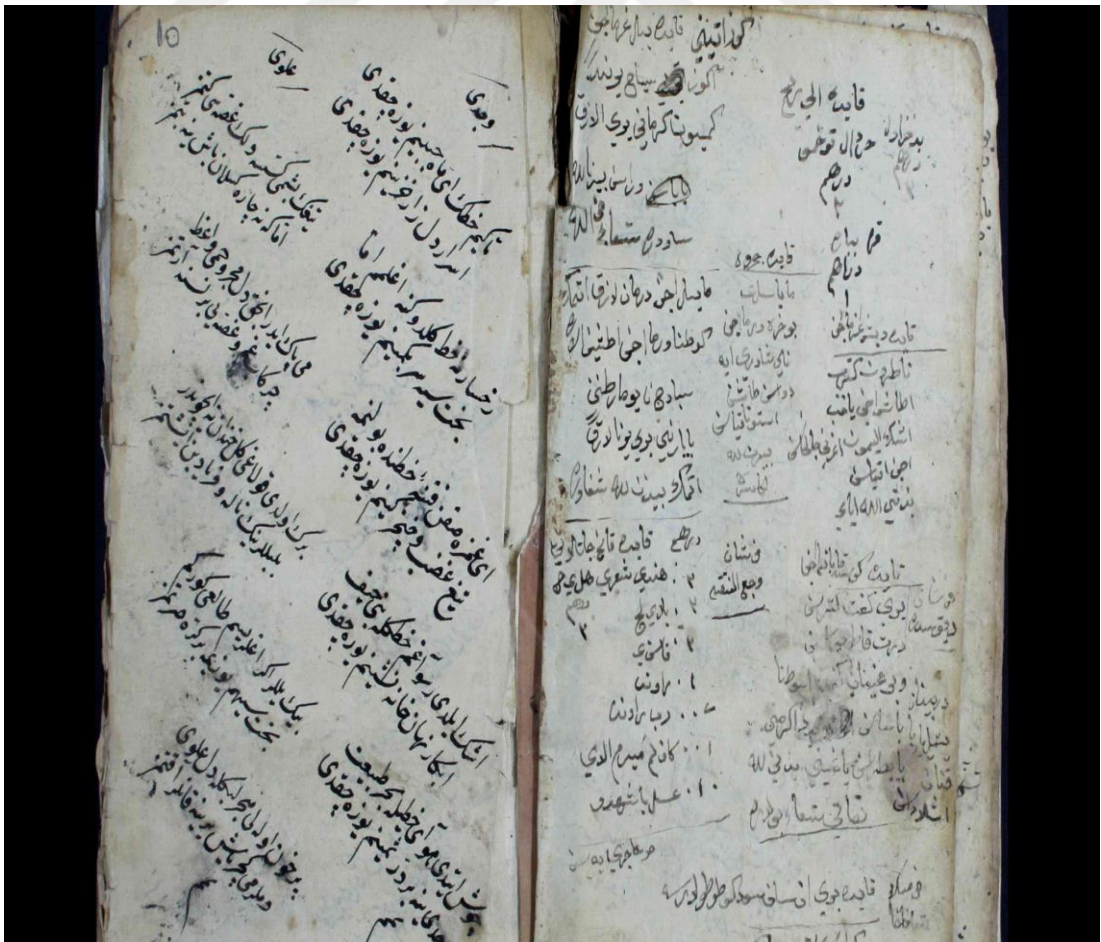
منتخدر بر اجل لطافت کشتنا
دانشا بو فایده مجبوت کولون

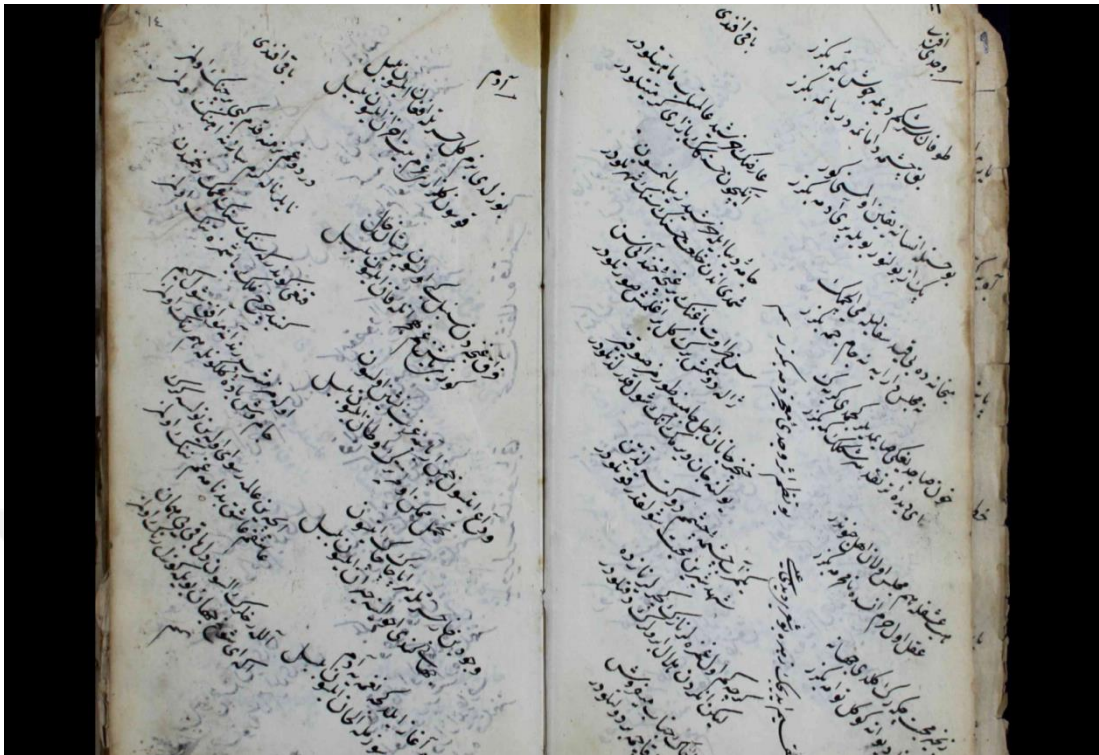
فوادیزیم دین کریان بزدر
دکدی نزه نوبت ایلد سولای مجنون

مس
آرا نین دل تا سبج ماه خاندان
بایدق باینه حق سنیه سوز آن بزدر

وله نقل
باریز ناله لرم نغمه جانگاه اولدی
بود کدر غرضم نیلیم ایواه اولدی
سودنیم کلیم کس ناز ایلدیکه جانگاه اولدی
وصت دانشم ایلدیم مطلب اولم هرودن
اولدی کام دلگناه که وگاه اولدی

نامم حبی
 ساقی زده می شویم با دی سوز و آه
 مهم جانم صفا و بیرون هم دیدیم نور و آه
 رنوز زده ای که کلخیز در خیال و در
 نیک خاندان غاری با حضور آه و آه
 پیش نظر دانا فایده در دست آه و آه
 هر کوسه ای است زنده سوز و آه
 جمعیت بسیار که کو و آن غم و ک
 ای دل یکسیر آید بیرون سوز و آه
 کشته ایست و آب از روی آه و آه
 طوفانی فغان که آه بیرون غم و آه
 علوی
 این دلگشا زلفه است بودید
 عالی قدری خطی است بودید
 نازم بگردید بکن فاکلی را بنظر
 ز کس سگای با دیوب بودید
 کوردید و ز کجا ای ویر جایت
 غایب شدیم جبار بر ایچم بودید
 کونورب آبی زندان سلف کس
 کجود جام فانی زه با بودید
 الفاک کور یک علوی فاکو کده
 صدایوب خدای بوزه کاور بودید
 تمام

بیان نیل مبارک
 ودخی نیل بر ماغی کیم وارد
 اول جقدوغی بر او لو طاعاد که کوه
 قافان نشان وجی غمازک اوندن او ایچی کوز اولور که هی بری
 بو طاعدن جقدوغی بر او لو طاعاد که کوه
 جینون قدر اوله کلور اوندن جی غمانه قارشیور
 حبشه دک کلور اوندن قارشیور اوار خد اقادردر قدرت و عظمتنه بر نسته حاصل کلور زیوا
 مصره کلور اوندن اوق کوه کوردی الله اکبر شانهدیدی
 دی لوزی اجنتا بر ما قوزدن اولور کوردی الله اکبر شانهدیدی
 علی کل شیخ قوردر بر ججه سی اول قار خزینه خزینه لوندن اوندن
 وسلم حضرت لوی بورد که حق تعالی حضرت نیک خزینه لوندن اوندن
 با بچون دی سیک بورد که حق تعالی بو بر آوج ایچی قدر یلاخی دنیاده بوقدر عجاایب
 و نه دل ایله تقریری و نه قلم ایله تحریری ممکنر همان حضرت خالق
 الستار و و آهب العفار لطفیله و کومیله ایتدو کون خطا و عصیانلری عمری
 عفو مغفرتیله جرمی عفو بیوروب جیدی حضرت محمد المصطفی
 صلی الله علیه وسلم حضرت لوی نیک شفاعتیله کیروب کورمک میتسرایلیه آمین

ÖZGEÇMİŞ

Temmuz 1987’de İstanbul’da doğdu. İlk ve orta öğretimini İstanbul’da tamamladı. 2004 yılında Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kayıt oldu. Üniversite eğitimini 2008 yılında tamamladı. 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı programında yüksek lisans programına başladı. Yüksek lisans tezini bir şiir mecmuası üzerine yaptı.